

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA UPRAVO

Diplomsko delo

INVALIDSKA PODJETJA

Milan Tomaš

Ljubljana, marec 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO

Diplomsko delo

INVALIDSKA PODJETJA

Kandidat/ka: Milan Tomaš
Vpisna številka: 04034978
Študijski program: visokošolski strokovni študijski program uprava prva
stopnja
Mentor: viš. pred. dr. Iztok Rakar

Ljubljana, marec 2012

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisani Milan Tomaš, študent z vpisno številko 04034978, sem avtor diplomskega dela z naslovom Invalidska podjetja.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela,
- sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbel, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal v predloženem delu,
- se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Ur. list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za upravo v skladu z njenimi pravili,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatorstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektoriral/la:

Ljubljana, 5.3.2012

Podpis avtorja/ice:

POVZETEK

Da bi država invalidom čim bolj olajšala iskanje zaposlitve je sprejela veliko zakonov in predlogov. Zato je Slovenija sprejela zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov. Ta zakon omogoča kvotni sistem, kar pomeni obvezno zaposlovanje določenega števila invalidov. Določeno je pa tudi sklepanje pogodb za katere mora biti že vnaprej določena višina plačila. Predvideno je tudi plačevanje prispevkov za tiste namene, ki pospešujejo zaposlovanje invalidov. Da bi spodbudili ustanovitev invalidskih podjetij, imajo ta podjetja predvidene olajšave.

V diplomskem delu sem opisal ustanovitev in poslovanje invalidskih podjetij, njihov namen in delovanje, in jih umestil v okvir posameznih statusno-pravnih oblik. Opisal sem tudi postopek ustanovitve gospodarskih subjektov, ki nimajo statusa invalidskega podjetja. Dotaknil sem se zaposlovanja invalidov in predstavil invalidsko podjetje Birografika Bori.

Opisal sem tudi postopek in pogoje za pridobitev statusa invalida ter pravni položaj invalida v Sloveniji. Naštel sem tudi oblike zaposlovanja invalidov. Omenil pa sem tudi različne ukrepe in vzpodbude pri zaposlovanju invalidov ter olajšave invalidskih podjetij.

V Sloveniji in drugih državah članicah Evropske unije se soočajo s težavami pri zaposlovanju invalidov, saj se socialna ekonomija zaradi različnih zakonodajnih ureditev v posameznih državah različno razvija. Zakonodaja je na nivoju Evropske unije poenotena, vendar zaradi avtonomije, ki se dopušča posameznim državam pri prilagajanju nacionalnih zakonodaj zakonodaji Evropske unije, prihaja do razlik med državami.

Z ustanavljanjem invalidskih podjetij država povečuje zaposlovanje invalidnih oseb in zmanjšuje njihovo brezposelnost, s tem pa tudi izboljšuje položaj invalidnih oseb v družbi.

KLJUČNE BESEDE: invalidsko podjetje, Evropska Unija, gospodarska družba

SUMMARY

SHELTERED COMPANIES

Slovenia has adopted many bills and acts to ease the employment of disabled persons, one of which is the Vocational Rehabilitation and Employment of Disabled Persons Act. This act established the quota system, which mandates that a certain number of employees must be disabled. It also regulates conclusion of contracts with pre-determined payments. Payment of contributions for promotion of employment of disabled persons is also established. Incorporation of sheltered companies is promoted through a system of tax reliefs for these companies.

In my diploma thesis I described the establishment and management of sheltered companies, their purpose and operation as well as their relation to other statutory legal forms. I also described the incorporation of economic operators other than sheltered companies and specified who can incorporate them. Furthermore, I touched upon the process of hiring disabled persons and presented one sheltered company, Birografika Bori.

I also described the process and the criteria for the acquisition of the disabled person status and the legal status of disabled persons in Slovenia. I also listed the various forms of employment of disabled persons and mentioned various measures that encourage their employment. Furthermore, I enumerated tax reliefs for sheltered companies.

Slovenia and other EU member states are faced with various problems with regards to providing employment to disabled persons since the development of social economy varies considerably among the member states and because of different legal frameworks implemented by each member. On the European level the legislation is consolidated, however differences prevail due to autonomy that EU member state have in aligning national legislation with the legislations of the European Union.

By establishing sheltered companies the state increases the employment of disabled persons and decreases their rate of unemployment. In doing so it improves the social status of disabled persons.

KEY WORDS: sheltered company, European Union, company

KAZALO VSEBINE

IZJAVA O AVTORSTVU DIPLOMSKEGA DELA	iii
POVZETEK	v
SUMMARY	vi
KAZALO VSEBINE	vii
1 UVOD.....	1
2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV.....	2
3 VRSTE IN OBLIKE ORGANIZACIJ	3
3.1 Nefitne organizacije	3
3.1.1 Javne organizacije.....	3
3.1.2 Napol javne organizacije.....	4
3.1.3 Zasebne organizacije.....	4
3.2 Profitne organizacije	5
3.2.1 Javne organizacije.....	5
3.2.2 Napol javne organizacije.....	5
3.2.3 Zasebne organizacije.....	5
3.2.4 Viri financiranja profitnih in nefitnih organizacij	5
3.2.5 Organizacije po velikosti	6
4 GOSPODARSKE DRUŽBE.....	7
4.1 Družba z neomejeno odgovornostjo	8
4.2 Komanditna družba	8
4.3 Dvojna družba.....	9
4.4 Tiha družba	9
4.5 Družba z omejeno odgovornostjo	10
4.6 Delniška družba.....	11
4.7 Komanditno delniška družba	13
5 ZAPOSLOVANJE INVALIDOV	14
5.1 Opredelitev pojma invalid	14
5.2 Ustavna izhodišča položaja invalidov.....	15
5.3 Mednarodno pravo in pravo Evropske unije.....	16
5.3.1 Mednarodna konvencija o pravicah invalidov	16

5.4	Zakonska ureditev zaposlovanja invalidov	18
5.5	Zaposlovanje in zaposlitvena rehabilitacija po zakonu o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov	19
5.5.1	Pogoji in merila za pridobitev statusa invalida	19
5.5.2	Postopek za pridobitev statusa invalida	20
5.5.3	Zaposlitvena rehabilitacija	21
5.5.4	Zaščitna zaposlitev	22
5.5.5	Podporna zaposlitev	22
5.5.6	Invalidsko podjetje.....	22
5.5.7	Finančne vzpodbude	23
5.5.8	Sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov	23
5.5.9	Kvota in kvotni sistem	24
5.5.10	Izračun kvote.....	25
5.6	Ostali ukrepi države za spodbujanje zaposlovanja invalidov.....	26
5.6.1	Akcijski program za invalide.....	26
5.6.2	Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja	27
6	INVALIDSKO PODJETJE.....	28
6.1	Opredelitev pojma	28
6.2	Vrste	29
6.3	Pridobitev statusa.....	29
6.3.1	Potek pridobitve statusa invalidskega podjetja	30
6.4	Nadzor nad izpolnjevanjem pogojev za ohranitev statusa invalidskega podjetja	33
6.5	Nadzor nad uporabo finančnih sredstev iz naslova oprostitev in olajšav.....	34
6.6	Posebnosti delovanja invalidskih podjetij.....	34
6.6.1	Davčne olajšave invalidskih podjetij	35
6.7	Prednosti in slabosti invalidskega podjetja	37
7	INVALIDSKO PODJETJE BIROGRAFIKA BORI.....	39
7.1	Poslanstvo Birografike Bori.....	39
7.2	Pedstavitev podjetja	40
8	ZAKLJUČEK	42
	LITERATURA IN VIRI.....	43
	PRILOGA.....	46

KAZALO PONAŽORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon1: Gibanje števila zaposlenih v Birografiki BORI.....str. 41

KAZALO PRILOG

Register invalidskih podjetij.....str. 47

KAZALO TABEL

Tabela 1: Kvote.....str. 29

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC IN OKRAJŠAV

MKPI Konvencija o pravicah invalidov

ZDR Zakon o delovnih razmerjih

ZGD-1 Zakon o gospodarskih družbah

ZinVO Zakon o invalidskih organizacijah

ZZRZI Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov

1 UVOD

V zadnjem času je brezposelnost velik problem v družbi. To pa za invalide pomeni še večji problem, ker so nekateri težje zaposljivi zaradi določenih zdravstvenih težav, ki jih imajo. Prav zato so invalidska podjetja pomemben in morda edini način, ki spodbuja zaposlovanje invalidov. Naloga invalidskih podjetij je tudi prilagoditev delovnih mest potrebam invalidov.

Cilj večine invalidskih podjetij ni ustvarjanje dobička, ampak zagotovitev delovnih mest za invalide. Invalidska podjetja omogočajo invalidnim osebam zaposlitev, ki je prilagojena njihovim potrebam in sposobnostim. S tem invalidska podjetja večajo socialno varnost zaposlenih invalidov in njihovih družinskih članov.

Namen diplomskega dela je na splošno predstaviti invalidska podjetja, pridobitev njihovega statusa in finančne vzpodbude, ki so jih deležna. Za primerjavo so predstavljene tudi organizacije, ki nimajo statusa invalidskega podjetja.

Diploma je rezultat uporabe večih raziskovalnih metod, predvsem deskriptivne, analitične, primerjalne in deduktivne.

V diplomski nalogi bom poskušal dokazati, da se število invalidskih podjetij v Sloveniji kljub zakonskim finančnim vzpodbudam zmanjšuje.

Diplomsko delo je sestavljeno iz sedmih delov, in sicer iz predstavitve invalidskih podjetij, gospodarskih družb, neprofitnih in profitnih organizacij, iz predstavitve zaposlovanja invalidov ter predstavitve invalidskega podjetja Biografika BORI.

2 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV

ORGANIZACIJA – ima lahko več pomenov. Ključni trije pomeni so: organizacija dela, organizacija podjetja, organizacija kot organizacijska enota ali posledica organiziranja (Ivanjko, 2004, str. 6).

Z vidika cilja lahko vse organizacije razvrstimo v dve skupini, in sicer na organizacije, ki ustvarjajo materialne cilje posameznikov ali družbe, in na organizacije (podjetja, nacionalna gospodarstva, svetovno gospodarstvo idr.), ki ustvarjajo moralne in družbene cilje, npr. posvetne, kulturne, zdravstvene, socialne verske, politične, obrambne (Ivanjko, 2004, str. 5).

GOSPODARSKA DRUŽBA – je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja dejavnost, ki je izključno pridobitna (ZGD-1, 3. člen).

PODJETJE – je kapital, ki se osamosvoji in "pravno personificira", kar pomeni, da mu pravni red pod pogojem vpisa v sodni register prizna status samostojne pravne osebe (v obliki gospodarske družbe). Podjetje je pravno osvojen kapital s svojimi organi upravljanja (Gostiša, 1997, str. 1)

PRAVNA OSEBA – na splošno je pravna oseba opredeljena kot »na določen namen vezano premoženje ali skupina posameznikov, ki ji pravni red priznava lastnost pravnega subjekta« (Leksikon Cankarjeve založbe, 2003, str. 270).

INVALIDSKO PODJETJE – kot invalidsko podjetje lahko posluje gospodarska družba, ki je organizirana in deluje kot kapitalska družba v skladu z določbami zakona, ki ureja gospodarske družbe, če posamezna vprašanja njenega pravnega statusa, upravljanja in poslovanja niso urejena drugače z zakonom (ZZRZI, 52. člen).

ORGAN – organ lahko opredelimo kot tisti sestavni del organizacije oziroma pravne osebe, ki organizaciji oziroma pravni osebi omogoča, da deluje in oblikuje svojo voljo. Volja in delovanje organa oziroma fizičnih oseb kot njegovih sestavnih delov se neposredno pripiše pravni osebi kot njena volja in njeno dejanje (Rakar, el. Vir).

3 VRSTE IN OBLIKE ORGANIZACIJ

Poznamo različne vrste in oblike organizacij, ki jih lahko primarno delimo glede na dobičkonosnost. Glavni cilj profitnih organizacijah je, kako priti do čim večjega dobička. Neprofitne organizacije se bolj ukvarjajo s cilji, kot sta zadovoljstvo uporabnikov in izboljšanje kakovosti življenja. Znotraj delitve na profitne in neprofitne organizacije lahko organizacije delimo še glede na njihovo javnost, ki je odvisna od ustanovitelja in namena ustanovitve (javne, zasebne in napol javne organizacije).

Pri nas so invalidska podjetja v večini primerov neprofitna. To pomeni, da njihov cilj ni ustvarjanje dobička, ampak zagotavljanje storitev, s katerim zadovoljujejo določene družbene potrebe (Trunk - Širca, Tavčar, 1998, str. 7).

3.1 NEPROFITNE ORGANIZACIJE

Neprofitne organizacije so tiste organizacije, katerih cilj ni ustvarjanje dobička, temveč zagotavljanje storitev, ki so pomembne za javni interes.

Neprofitne organizacije se delijo na javne, napol javne in zasebne.

3.1.1 JAVNE ORGANIZACIJE

Javne organizacije zagotavljajo storitve, ki so dostopne vsem zaradi javnega interesa. Ustanovijo jih država in občine.

Med javne organizacije spadajo tudi organi lokalnih skupnosti ter organi in organizacije, ki izvajajo funkcijo države. To so javni zavodi (šole, zavodi za zdravstveno zavarovanje, zavodi za zaposlovanje, bolnišnice) in javni gospodarski zavodi (agencija za radioaktivne odpadke, center za promocijo turizma) (Trunk - Širca, Tavčar, 1998, str. 7).

Javni zavodi se praviloma ukvarjajo s storitvami, ustanavljajo jih občine, javne gospodarske zavode pa lahko ustanovi država (npr. Zavod za blagovne rezerve).

3.1.2 NAPOL JAVNE ORGANIZACIJE

Sem spadajo obrtne zbornice in gospodarske zbornice (Trunk - Širca, Tavčar, 1998, stran 7). V Sloveniji imamo 62 območnih obrtno-podjetniških zbornic, v katere se obrtniki združujejo po domicilnem načelu.

Vsak član obrtne zbornice je samostojna pravna oseba s svojimi poslovnimi prostori, zaposlenimi in svojo članarino, vsi pa se združujejo v obrtno-zbornični sistem (npr: gradbeništvo, montaža pohištva). Člani Gospodarske zbornice Slovenije so lahko gospodarske družbe in samostojni podjetniki posamezniki. Gospodarska zbornica zastopa interese uporabnikov, daje poslovne nasvete, informira, nudi podporo pri prodoru na tuja tržišča. Napol javne organizacije delujejo v interesu države, vendar država v večini primerov ni njihov lastnik. Primer člana gospodarske zbornice je AMT inženiring d.o.o.¹

3.1.3 ZASEBNE ORGANIZACIJE

To so zavodi, zadruga, politične stranke, gospodarska združenja, ustanove, društva, sindikati, dobrodelne organizacije, verske skupnosti, poklicna združenja, organizacije potrošnikov (Trunk - Širca, Tavčar, 1998, str. 7).

Zasebne organizacije ustanovijo fizične ali gospodarske družbe, ki opravljajo dejavnost na področju kulture, športa ipd. Njihov cilj ni pridobivanje dobička.

¹ OBRTNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA SLOVENIJE

3.2 PROFITNE ORGANIZACIJE

3.2.1 JAVNE ORGANIZACIJE

To so organizacije (podjetja), ki so določene z zakoni na področju varstva okolja, komunalnega gospodarstva, vodnega gospodarstva, energetike, prometa in zvez (Trunk - Širca, Tavčar, 1998, str. 7). Brez javnih organizacij ne bi mogli zagotavljati dobrin in storitev, ki so nujno potrebne za normalno življenje ljudi in obstoj države. Storitve javnih organizacij so plačljive.

3.2.2 NAPOL JAVNE ORGANIZACIJE

To so javna podjetja z udeležbo zasebnega kapitala in zasebna podjetja s koncesijo (Trunk - Širca, Tavčar, 1998, str. 7).

Pri koncesiji gre za prenos izvajanja določene dejavnosti iz pristojnosti države v zasebno sfero, za neke vrste privatizacijo javne službe (Čebulj, 1991, str. 6). Koncesije so pogoste v zdravstvu, šolstvu, gospodarstvu. Z dajanjem koncesij se država nekoliko razbremeni, v nasprotnem primeru pretirano vmešavanje države lahko privede do negativnih posledic. Tovrstne posledice so se pokazale v neučinkovitih investicijah, previsokih stroških in cenah ter izgubah javnih podjetij (Mužina, 2004, str. 367).

3.2.3 ZASEBNE ORGANIZACIJE

Pridobitne organizacije se z vidika lastništva kapitala organizirajo kot fizične osebe (s.p.), kapitalske družbe (d.o.o., d.d., k.d.d., ...) in osebne družbe (d.n.o., k.d.) (Trunk - Širca, Tavčar, 1998, str. 7).

3.2.4 VIRI FINANCIRANJA PROFITNIH IN NEPROFITNIH ORGANIZACIJ

Profitne organizacije se financirajo z dejavnostjo, za katero so registrirane. Neprofitne organizacije se financirajo iz proračuna, s plačili uporabnikov za storitve itd.

Financiranje neprofitnih organizacij delimo na dve osnovni kategoriji, in sicer na trajnejšo obliko, kot so članarine, proračun in lastna sredstva iz dejavnosti, ter občasno obliko, kot je npr. organiziranje prireditev. Tudi darila so lahko del financiranja. Darila so za neprofitne organizacije neobdavčena.

3.2.5 ORGANIZACIJE PO VELIKOSTI

Organizacije se poleg zgoraj omenjenih delitev ločijo tudi glede na svojo velikost. Na podlagi 55. člena Zakona o gospodarskih družbah (v nadaljevanju: ZGD-1)² se družbe razvrščajo na mikro, majhne, srednje in velike družbe. Za razvrstitev se uporabljata dve merili:

- povprečno število delavcev v poslovnem letu
- čisti prihodki od prodaje, vrednost aktiv

Pogoji za uvrstitev podjetji v eno izmed skupin so naslednji:

- za mikro organizacije: gospodarsko družbo lahko uvrstimo v to skupino, kadar ima zaposlenih do deset posameznikov, kadar čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2.000.000 evrov in/ali kadar vrednost aktive ne presega 2.000.000 evrov (ZGD-1; 55. člen).
- za majhno družbo: v podjetju je lahko zaposlenih do 50 ljudi, čisti prihodki od prodaje ne smejo presegati 8.800.000 evrov, vrednost aktive pa ne sme presegati 4.000.000 evrov (ZGD-1; 55. člen).
- za srednje organizacije: sem spadajo podjetja z do 250 zaposlenih, katerih čisti prihodki od prodaje ne presegajo 35.000.000 evrov oz. vrednost aktive ne presega 17.500.000 evrov (ZGD-1; 55. člen).
- za velike organizacije: sem sodijo vse organizacije, ki presegajo merila za srednje velike organizacije. Primer takih organizacij so banke, zavarovalnice in družbe, ki morajo izdelati konsolidirano letno poročilo (ZGD-1; 55. člen).

Invalidska podjetja načeloma lahko uvrstimo v vsako izmed teh skupin, vendar se v praksi v Sloveniji invalidska podjetja uvrščajo običajno le med mikro ali male organizacije.

² Ur. l. RS, št. 42/2006 in novele.

4 GOSPODARSKE DRUŽBE

Gospodarska družba je pravna oseba, ki na trgu samostojno opravlja pridobitno dejavnost kot svojo izključno dejavnost. Pridobitna dejavnost je vsaka dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička (ZGD-1, 3. člen).

Gospodarske družbe se ločijo na *osebne družbe*, kamor sodijo družba z neomejeno odgovornostjo (d.n.o.), komanditna družba (k.d.) in tiha družba, ter na *kapitalske družbe*, med katere prištevamo družbo z omejeno odgovornostjo (d.o.o.), delniško družbo (d.d.) in komanditno delniško družbo (ZGD-1, 3. člen).

Pri osebnih družbah eden ali več družbenikov odgovarja za obveznosti družbe. Ustanovitveni kapital ni potreben.

Pri kapitalskih družbah družbeniki oziroma delničarji ne odgovarjajo za obveznost z izjemo komplementarja pri k.d.d.

Naštete družbe štejejo za gospodarske družbe tudi takrat, če v skladu z zakonom v celoti ali deloma opravljajo dejavnost, ki ni pridobitna, npr. invalidska podjetja. Pravne osebe so vse družbe razen tihe družbe.

Družbe pridobijo lastnost pravne osebe z vpisom v sodni register (ZGD-1, 5. člen). Družba sme opravljati vse posle razen tistih, ki jih ne sme opravljati po zakonu. Zakon lahko tudi določa, da smejo nek posel opravljati le določene družbe ali organizacije. Družba sme opravljati le tisto gospodarsko dejavnost, za katero je registrirana. Čeprav naj bi družba opravljala le tisto gospodarsko dejavnost, za katero je registrirana, lahko opravlja vse posle, ki so potrebni za njen obstoj ali opravljanje dejavnosti (ZGD-1, 6. člen).

Podjetnik in družbe za obveznosti odgovarjajo z vsem svojim premoženjem, enaki pogoji veljajo tudi za tiho družbo. Zakon posebej določa, kako poleg družbe odgovarjajo tudi družbeniki (ZGD-1, 7. člen).

Družbeniki in tihe družbe za svoje obveznosti odgovarjajo v naslednjih primerih:

- če so družbo kot pravno osebo zlorabili, da so dosegli osebne cilje, ki so po zakonu prepovedani,
- če so pravno osebo zlorabili za oškodovanje svojih upnikov,
- če so z lastnim premoženjem ali premoženjem pravne osebe ravnali v nasprotju z zakonom,
- če so zmanjšali premoženje družbe v svojo korist ali korist kake druge osebe kljub temu, da so vedeli, da ta ne bo zmožna poravnati svojih obveznosti tretjim osebam (ZGD-1, 8. člen).

4.1 DRUŽBA Z NEOMEJENO ODGOVORNOSTJO

Družba z neomejeno odgovornostjo je družba dveh ali več oseb, ki odgovarjajo za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem. Družba se ustanovi s pogodbo med družbeniki (ZGD-1, 76. člen). Če v zakonu ni določeno drugače, se uporabljajo pravila o civilnopravni družbeni pogodbi (ZGD-1, 77. člen). Prijava za vpis v register, ki jo morajo vložiti vsi družbeniki, mora vsebovati: ime, poklic, prebivališče oziroma firmo in sedež vsakega družbenika (ZGD-1, 78. člen). Med družbeniki se uredijo pravna razmerja z družbeno pogodbo (ZGD-1, 79. člen). Družbeniki morajo vplačati enake vložke, razen, če se niso drugače dogovorili. Družbenik lahko v družbo vloži denar, stvari, pravice ali storitve. Vrednost, ki ni v denarju, morajo družbeniki sporazumno pretvoriti v denarno vrednost. Družbenik ni dolžan zviševati svojega dogovorjenega zneska, niti dopolnjevati izgube zmanjšane vložke (ZGD-1, 80. člen). Če je škoda povzročena namenoma ali iz malomarnosti, družbenik sam odgovarja za škodo. Družbenik, ki je utrpel škodo, ima pravico zahtevati odškodnino (ZGD-1, 81. člen).

Družba z neomejeno odgovornostjo preneha:

- s potekom časa, za katerega je bila ustanovljena,
- s sklepom družbenikov,
- s stečajem,
- s smrtjo oziroma prenehanjem družbenika, če pogodba ne določa drugače,
- z odpovedjo,
- na podlagi sodne odločbe,
- če se število družbenikov zmanjša pod dva, razen v primeru, če iz kateregakoli razloga ostane v družbi en sam družbenik in je potem le-ta dolžan v enem letu ukreniti vse potrebno, da prilagodi družbo pogojem tega zakona ali nadaljuje dejavnost kot podjetnik,
- v drugih primerih v skladu z zakonom (ZGD-1, 105. člen).

4.2 KOMANDITNA DRUŽBA

Komanditna družba je družba dveh ali več oseb, v kateri najmanj en družbenik (komplementar) odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem, medtem ko

najmanj en družbenik (komanditist) za obveznosti družbe ne odgovarja (ZGD-1, 135. člen).

Prijava za vpis v register mora poleg podatkov, ki se zahtevajo za družbo z neomejeno odgovornostjo, vsebovati tudi podatke o komanditistih in njihovih vložkih. V objavi se navede le število komanditistov in ne drugih podatkov (ZGD-1, 136. člen). Pravno razmerje med družbeniki se ureja z družbeno pogodbo (ZGD-1, 137. člen), komanditist ni upravičen do vodenja poslov družbe, niti ne sme nasprotovati poslovanju komplementarjev (ZGD-1, 138. člen).

Če komplementar in komanditist ravnata v nasprotju z družbeno pogodbo, sta odgovorna oba.

4.3 DVOJNA DRUŽBA

Komanditna družba, v kateri je edini komplementar družba, pri kateri ni osebno odgovornih družbenikov ali so vsi komplementarji take družbe, je dvojna družba (ZGD-1, 152. člen).

Delniška družba, družba z omejeno odgovornostjo in komanditna družba se ne smejo preoblikovati v dvojno družbo (ZGD-1, 154. člen).

Komanditist ni upravičen zastopati družbe, lahko pa se mu podeli prokura ali posebno pooblastilo (ZGD-1, 144. člen). Komanditist odgovarja upnikom za obveznosti neplačanega zneska, ki je določen v pogodbi. Upniki lahko terjajo le vložek, ki je vpisan v register, na povečanje komanditistovega vložka, ki ni vpisan v register, pa se ne morejo sklicevati. Dogovor družbenikov, da se komanditistu plačilo vložka odloži ali odpusti, je proti upnikom brez pravnega učinka. Če se komanditistu vložek vrne, velja v razmerju do upnikov za neplačanega. Komanditist ni v nobenem primeru dolžan vrniti tistega, kar je prejel v dobri veri kot dobiček na podlagi letnega obračuna (ZGD-1, 146. člen).

4.4 TIHA DRUŽBA

Tiha družba nastane s pogodbo, na podlagi katere tihi družbenik vloži svoje premoženje v podjetje koga drugega. Nosilci tihe družbe, eden ali več tihih družbenikov, se o svojih razmerjih svobodno dogovarjajo (ZGD-1, 158. člen).

Tiha družba preneha:

- na podlagi sodne odločbe,

- s potekom časa, za katerega je bila ustanovljena,
- s sporazumom med nosilcem in tihim družbenikom,
- z opustitvijo dejavnosti nosilca tihe družbe,
- s smrtjo oziroma prenehanjem nosilca tihe družbe, razen če pogodba določa kaj drugega,
- z odpovedjo tihega družbenika (ZGD-1, 164. člen).

4.5 DRUŽBA Z OMEJENO ODGOVORNOSTJO

Družba z omejeno odgovornostjo je družba, katere osnovni kapital sestavljajo osnovni vložki družbenikov. Vrednost vložkov je lahko različna. Družbenik pridobi svoj poslovni delež na podlagi osnovnega vložka (njegova vrednost v osnovnem kapitalu) (ZGD-1, 471. člen).

Družba z omejeno odgovornostjo ne more izdajati vrednostnih papirjev. Družbeniki ne odgovarjajo za obveznosti družbe z omejeno odgovornostjo (ZGD-1, 472. člen).

Družbo z omejeno odgovornostjo ustanovi ena ali več fizičnih ali pravnih oseb. Družba ima lahko največ 50 družbenikov, izjemoma jih ima lahko več, če to dovoli minister za gospodarstvo (ZGD-1, 473. člen).

Pogodba mora biti sklenjena v obliki notarskega zapisa, podpisati pa jo morajo vsi družbeniki.

Pogodba mora vsebovati:

- ime in priimek ter prebivališče ali firmo in sedež vsakega družbenika,
- firmo, sedež in dejavnost družbe,
- znesek osnovnega kapitala in vsakega osnovnega vložka posebej, navedbo družbenika za vsak osnovni vložek in njegov poslovni delež,
- čas delovanja družbe, če je ustanovljena za določen čas,
- morebitne obveznosti, ki jih imajo družbeniki do družbe poleg vplačila osnovnega vložka, in morebitne obveznosti družbe do družbenikov (ZGD-1, 474. člen).

Poslovodja mora prijavi družbe za vpis v register priložiti izvirnik ali overjen prepis pogodbe, seznam družbenikov in navedbo vložkov, ki so jih prevzeli, poročilo o stvarnih

vložkih, pooblastilo banke o depozitu denarnih vložkov in poročilo pooblaščenega revizorja (ZGD-1, 478. člen).

4.6 DELNIŠKA DRUŽBA

Delniško družbo ustanovi fizična ali pravna oseba, osnovni kapital so delnice, izražene v domači valuti. Delniška družba odgovarja upnikom z vsem svojim premoženjem. Delničarji za obveznosti družbe upnikom ne odgovarjajo (ZGD-1, 168. člen).

Delnice so vrednostni papirji. Poznamo več vrst vrednostnih papirjev:

- prinosniške, imenske delnice,
- navadne (redne), prednostne (ugodnostne).

Delniška družba se lahko ustanovi na dva načina, s sočasno ustanovitvijo in postopno ustanovitvijo.

Potek sočasne (simultane) ustanovitve

Delniška družba se ustanovi tako, da ustanovitelji sprejmejo in podpišejo statut ter sami prevzamejo vse delnice (ZGD-1, 189. člen).

Delniška družba se ustanovi na podlagi statuta. Statut, ki je sestavljen v obliki notarskega zapisa, določa:

- ime, priimek in prebivališče ali firmo in sedež vsakega ustanovitelja,
- firmo in sedež družbe,
- dejavnosti družbe,
- znesek osnovnega kapitala,
- podroben opis nominalnih delnic (znesek delnic, število delnic, razrede delnic in posamezno vrednost teh razredov),
- kosovne delnice (število delnic, razredi delnic),
- na koga se delnice glasijo (na prinosnika ali ime),
- znesek vplačanega kapitala,

- sistem upravljanja (enotirni, dvotirni),
- število članov organov vodenja ali nadzora ali akt, v katerem se to določi,
- mandatna doba članov organov vodenja ali nadzora,
- obliko in način objav, pomembnih za družbo ali delničarje,
- čas trajanja družbe, če je ustanovljena za določen čas,
- način prenehanja družbe (ZGD-1, 183. člen).

Potek postopne ustanovitve

Delniška družba se lahko ustanovi tudi tako, da se delnice vpisujejo na podlagi oglasa z vabilom k javnemu vpisu delnic (v nadaljevanju prospekt). Ustanovitelji nato sprejmejo statut, objavijo prospekt in prevzamejo delnice (ZGD-1, 207. člen).

Delnice in vplačila zanje se vpisujejo samo pri bankah. Banka mora imeti dostop do statuta, poročila ustanoviteljev in revizorjev ter vpogled v prospekt (ZGD-1, 208. člen).

Vsak vpisnik mora podpisati tri izvode izjave o vpisu delnic, in sicer enega zase in dva za družbo. Če vpis delnic opravlja pooblaščenec, je treba vpisnicam, ki ostanejo družbi, priložiti pooblastilo (ZGD-1, 209. člen).

Vpisnica mora vsebovati:

- število, razred vpisnih delnic in emisijski znesek,
- nominalni znesek, če ima družba nominalne delnice,
- izjava vpisnika, da bo plačal delnice pod pogoji, določenimi v prospektu,
- denarni znesek, ki ga vplača vpisnik pri vpisu delnic,
- vpisnikovo izjavo, da pozna statut, prospekt in poročila ustanoviteljev in revizorjev ter da soglaša s statutom in ustanovitvijo družbe,
- podpis vpisnika ali pooblaščenca z oznako prebivališča ali firme in sedeža ter podpis pooblaščenca banke, pri katerem so bili opravljeni vpisi in vplačila ter pisno potrdilo o prejetem vplačilu (ZGD-1, 209. člen).

Organi delniške družbe so uprava, upravni odbor in nadzorni svet (ZGD-1, 253. člen).

Delniška družba preneha:

- s pretekom časa, za katerega je bila ustanovljena,
- s sklepom skupščine, ki mora biti sprejet z najmanj tričetrtinsko večino zastopanega osnovnega kapitala; statut lahko določi višjo večino in druge zahteve,
- če uprava ne deluje več kot 12 mesecev,
- če sodišče ugotovi ničnost družbe,
- s stečajem,
- na podlagi sodne odločbe,
- z združitvijo v kako drugo družbo,
- če se zmanjša osnovni kapital družbe pod minimum (ZGD-1, 402. člen).

4.7 KOMANDITNA DELNIŠKA DRUŽBA

Komanditna delniška družba je družba, pri kateri najmanj en družbenik odgovarja za obveznosti družbe z vsem svojim premoženjem (ZGD-1, 135. člen). Za vpis v register se upoštevajo podatki, ki veljajo za družbo z neomejeno odgovornostjo, in podatki o komanditistih (višina njihovih vložkov). (ZGD-1, 136. člen).

Komanditist ni upravičen do vodenja poslov (ZGD-1, 138. člen). Do upnikov je odgovoren le tisti, ki je vpisan v register. Komanditist ni dolžan vračati denarja, ki ga je prejel v dobri veri kot dobiček, obračunan ob koncu leta (ZGD-1, 146. člen). Kljub smrti komanditista družba ne preneha delovati (ZGD-1, 151. člen).

5 ZAPOSLOVANJE INVALIDOV

5.1 OPREDELITEV POJMA INVALID

Invalidi so ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi (MKPI, 1. člen). Podobno opredelitev vsebuje ZIMI, ki invalide opredeljuje kot osebe z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi in senzoričnimi okvarami ter motnjami v duševnem razvoju, ki jih v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovali v družbi (ZIMI, 3. člen).

Po ZPIZ je invalid tista oseba, ki se ji zdravstveno stanje poslabša in ga ni mogoče več izboljšati z zdravljenjem ali medicinsko rehabilitacijo. Posledica tega je zmanjšanje zmožnosti za zagotovitev oziroma ohranitev delovnega mesta ali napredovanja na delovnem mestu (ZPIZ-1, 60. člen).

V skladu z ZZRZI je invalid oseba, ki pridobi status invalida po tem zakonu ali po drugih predpisih, in oseba, pri kateri so z odločbo pristojnega organa ugotovljene trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni in ima zato bistveno manjše možnosti, da se zaposli ali ohrani zaposlitev ali v zaposlitvi napreduje (ZZRZI, 3. člen).

Po podatkih Organizacije Združenih narodov predstavljajo invalidi najštevilčnejšo svetovno manjšino. Invalidov po svetu naj bi bilo več kot 650 milijonov, kar predstavlja okoli deset odstotkov svetovnega prebivalstva. V Sloveniji je približno 170.000 invalidov in 230.000 bolnikov z dolgotrajno boleznijo (Statistični urad RS). V prvem četrtletju 2010 je bilo v Sloveniji 965.000 delovno aktivnih prebivalcev. Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve je uspelo na podlagi kvotnega sistema, zaposlitvene rehabilitacije in aktivne politike zaposlovanja ohraniti približno 33.000 delovnih mest, kar je v obdobju od leta 2006 do leta 2009 predstavljalo štiri odstotke vseh zaposlenih v Republiki Sloveniji. Število novo zaposlenih invalidov v državi se je po uveljavitvi ZZRZI povečalo za 36 odstotkov, in sicer iz 1.298 v letu 2005 na povprečno 1.770 letno. Po podatkih in analizah Zavoda za zaposlovanje je v Sloveniji neposredno zaposljivih le še 15,9 odstotka dolgotrajno brezposelnih oseb. Ker je bilo ob koncu leta 2009 v Republiki Sloveniji 13.132 registriranih brezposelnih invalidov, bi Zavod za zaposlovanje lahko zaposlil še približno 2.100 registriranih brezposelnih invalidov (Zaposlovanje invalidov v RS).

5.2 USTAVNA IZHODIŠČA POLOŽAJA INVALIDOV

Slovenija je že po ustavi (v nadaljevanju Ustava RS)³ pravna in socialna država (Ustava RS, 2. člen). Vsem državljanom so zagotovljene enake človekove pravice in temeljne svoboščine, ne glede na narodnost, raso, spol, jezik, vero, politično ali drugo prepričanje. Pred zakonom so vsi enaki (Ustava RS, 14. člen). Tudi pri zaposlitvi je zagotovljena svoboda dela, kar pomeni, da ima vsak pravico do izbire zaposlitve. Delovno mesto mora biti vsakomur dostopno pod enakimi pogoji. Delo pod prisilo je kaznivo (Ustava RS, 49. člen). Vsi državljani imajo pod določenimi pogoji pravico do socialne varnosti, država pa ureja obvezno zdravstveno, pokojninsko in invalidsko zavarovanje (Ustava RS, 50. člen). Invalidom je zagotovljeno varstvo ter usposabljanje za delo. Otroci z duševno ali telesno okvaro imajo pravico do izobraževanja in usposabljanja za dejavno življenje v družbi (Ustava RS, 52. člen). Država mora ustvarjati možnosti za zaposlovanje in delo ter zagotavljati nujno zakonsko varnost (Ustava RS, 66. člen). Invalidom je varstvo ter usposabljanje za delo zagotovljeno z zakonom. Izobraževanje in usposabljanje invalidov se financira z javnimi sredstvi (Ustava RS, 52. člen). Republika Slovenija je ratificirala Konvencijo o pravicah invalidov, ki v 27. členu ureja tudi področje dela in zaposlovanja. V tem členu je zapisano, da države pogodbenice priznavajo invalidom enako pravico do dela kot drugim. To vključuje pravico do možnosti za preživljanje s svobodno izbranim in sprejetim delom, ki je dostopno invalidom. Prav tako države pogodbenice varujejo in spodbujajo uresničevanje do dela osebam, ki postanejo invalidi med trajanjem zaposlitve.

Zato so države pogodbenice sprejele ustrezne, tudi zakonodajne ukrepe, s katerimi:

- prepovedujejo diskriminacijo zaradi invalidnosti (pogoji za iskanje, najemanje in zaposlovanje, ohranjanje zaposlitve, napredovanje),
- varujejo pravice invalidov do pravičnih in ugodnih delovnih razmer (pravica do enakih možnosti, enako plačilo za enakovredno delo, varne in zdrave delovne razmere, varstvo pred nadlegovanjem, poprava krivic),
- zagotavljajo invalidom enake delavske in sindikalne pravice kot drugim (MKPI, 27. člen),
- omogočajo invalidom dostop do tehničnih programov in programov za poklicno usmerjanje, iskanje zaposlitve, poklicno usposabljanje (MKPI, 27. člen),
- vzpodbujajo možnosti za zaposlovanje invalidov na trgu dela in napredovanje na delovnem mestu ter pomoč pri iskanju, pridobivanju, ohranjanju zaposlitve in ponovni zaposlitvi (MKPI, 27. člen),

³ Ur. l. RS, št. 33/1991 in novele.

- vzpodbujajo možnosti za samozaposlitev, podjetništvo, razvoj socialnega podjetništva, ustanavljanje lastnih podjetij,
- zagotavljajo zaposlovanje invalidov v javnem sektorju,
- vzpodbujajo zaposlovanje invalidov v zasebnem sektorju z ustreznimi usmeritvami in ukrepi (vzpodbujevalni akcijski programi, vzpodbude in drugi ukrepi),
- zagotavljajo invalidom primerne prilagoditve na delovnem mestu,
- omogočajo invalidom pridobivanje delovnih izkušenj na odprtem trgu dela,
- vzpodbujajo poklicne programe, strokovne rehabilitacije, programe za ohranjanje zaposlitve in vrnitev invalidov na delo (MKPI, 27. člen).

5.3 MEDNARODNO PRAVO IN PRAVO EVROPSKE UNIJE

5.3.1 MEDNARODNA KONVENCIJA O PRAVICAH INVALIDOV

Namen te konvencije je vzpodbujati, varovati in invalidom zagotavljati polno in enakopravno uživanje vseh človekovih in temeljnih svoboščin ter vzpodbujati spoštovanje njihovega prirojenega dostojanstva (MKPI, 1. člen).

Splošna načela konvencije so:

- spoštovanje prirojenega dostojanstva, osebne samostojnosti, ki vključuje svobodo izbire, in neodvisnost posameznikov,
- nediskriminacija,
- polno in učinkovito sodelovanje in vključenost v družbo,
- spoštovanje različnosti in sprejemanje invalidov kot dela človekove raznolikosti in humanosti, enakost možnosti,
- dostopnost, enake možnosti za moške in ženske (MKPI, 3. člen),
- spoštovanje razvojnih sposobnosti invalidnih otrok ter spoštovanje pravice invalidnih otrok do ohranitve njihove identitete (MKPI, 3. člen).

Evropski svet je pozval države članice in komisije, naj si v skladu s svojimi pristojnostmi in zakonodajo prizadevajo za nadaljnji napredek na področjih:

- splošne politike Evropske Unije:
- prizadevanje za pozitivne spremembe za invalide in temu primerno usklajevanje zakonodaje Evropske unije,
- okrepitev prizadevanja zbiranja statističnih podatkov o položaju invalidov v Evropski uniji, kadar je to potrebno,
- ustrezna poraba razpoložljivih finančnih sredstev za izvajanje ukrepov,
- upoštevanje potreb invalidov pri pripravljanju nacionalnih programov in reform.
- dostopa:
- izboljšanje dostopa do blaga in storitev, prevoza, tehnologije, izboljšanje informacijskih in komunikacijskih tehnologij,
- usposabljanje za relevantne poklice in strokovne poklice,
- vzpodbujanje samostojnosti invalidov in vključevanje v skupnost z različnimi storitvami na domu ali v skupnosti, prilagojenimi njihovim potrebam,
- enak dostop do politične udeležbe.
- enakosti:
- varovanje dostojanstva invalidov in preprečevanje diskriminacije.
- zaposlovanja:
- vzpodbujanje pridobivanja znanja, veščin in spretnosti za lažje vključevanje invalidov na odprti trg dela,
- vzpodbujanje zaposlovanja invalidov na podlagi že obstoječih socialnih določb v okviru javnih naročil in državne pomoči,
- izboljšanje zaposlitev invalidov z manjšo delovno sposobnostjo, npr. s podprto in po potrebi zaščiteno zaposlitvijo.
- izobraževanja in usposabljanja:⁴
- podpora pobudam, ki bi omogočale invalidom dostop do kakovostnega izobraževanja in usposabljanja, kot ga imajo drugi.
- socialnega varstva:

⁴ Sklepi Sveta o podpori izvajanju evropske strategije o invalidnosti za obdobje 2010–2020

- zagotavljanje socialnega varstva invalidov s sprejetjem ali ohranjanjem zaščitnih ukrepov,
- upoštevanje gospodarskih razmer in njihovega vpliva na invalide.
 - zdravstva:
- enak in učinkovit dostop do kakovostnega zdravstvenega varstva, odprava neenakosti, podpiranje preventivnih pregledov zaradi preprečevanja invalidnosti, usposabljanje zdravstvenih delavcev za ozaveščanje o invalidnosti.
 - zunanjih ukrepov:
- vzpodbujanje pravic invalidov, povečanje prepoznavnosti invalidnosti, vprašanja človekovih pravic v zunanjih ukrepih, programi širitve EU.⁵

5.4 ZAKONSKA UREDITEV ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

Zaposlovanje invalidov ureja več zakonov, in sicer ZZRZI, ZZZPB, ZPIZ-1, ZVI, ZDR, ZGD-1 in ZIMI.

Z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov se želi povečati zaposljivost invalidov in vzpostavitev čim boljših pogojev na trgu dela z odstranjevanjem ovir in ustvarjanjem enakih možnosti (ZZRZI-UPB2, 2. člen). Naloga zaposlitvene rehabilitacije je usposobitev invalida za ustrezno delovno mesto, pomoč pri zaposlitvi, napredovanju ali pomoč pri menjavi poklica (ZZRZI-UPB2, 4. člen).

K zaposlovanju invalidov prispeva tudi zakonska ureditev socialnega podjetništva (ZSocP). Kot socialno podjetje lahko posluje nepridobitna pravna oseba (npr. društvo, zavod, ustanova), če pridobi status socialnega podjetja (ZSocP, 8. člen).⁶

ZSocP v 5. členu našteva področja, na katerih se opravlja dejavnost socialnega podjetništva, v 6. členu pa določa, da socialno podjetništvo vključuje tudi opravljanje drugih dejavnosti, če se opravljajo z namenom zaposlovanja najbolj ranljivih skupin na trgu dela, ki se na podlagi Uredbe Komisije (ES) št. 800/2008 z dne 6. avgusta 2008 o

⁵ Sklepi Sveta o podpori izvajanju evropske strategije o invalidnosti za obdobje 2010–2020

⁶ Nepridobitna pravna oseba ne more pridobiti statusa socialnega podjetja, tudi če ima status invalidskega podjetja ali zaposlitvenega centra po predpisih, ki urejajo zaposlitveno rehabilitacijo in zaposlovanje invalidov, če je v času postopka registracije spremembe akta o ustanovitvi ali temeljnega akta, s katerimi se preoblikuje v socialno podjetje, v stečajnem postopku, postopku prisilne poravnave ali likvidacije ali če nima poravnanih vseh dospelih davčnih obveznosti in prispevkov za socialno varnost delavcev (ZSocP, 9. člen, 3. odst).

razglasitvi nekaterih vrst pomoči za združljive s skupnim trgom z uporabo 87. in 88. člena Pogodbe uvrščajo med prikrajšane delavce, resno prikrajšane delavce in invalide, zlasti pa invalidov, katerih invalidnost je ugotovljena z odločbo pristojnega organa in brezposelnih oseb, pri katerih so z odločbo pristojnega organa ugotovljene trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni in imajo zato bistveno manjše možnosti, da se zaposlijo ali ohranijo zaposlitev ali v zaposlitvi napredujejo (tč. a in b prvega odst. 6. člena ZSocP).

Za socialno podjetje, ki zaposluje invalide, veljajo enake finančne spodbude, kot za delodajalce, ki zaposlujejo invalide nad predpisano kvoto (ZSocP, 36. člen).

5.5 ZAPOSLOVANJE IN ZAPOSLOVNA REHABILITACIJA PO ZAKONU O ZAPOSLOVNI REHABILITACIJI IN ZAPOSLOVANJU INVALIDOV

5.5.1 POGOJI IN MERILA ZA PRIDOBITEV STATUSA INVALIDA

Status invalida po ZZRZI lahko pridobi oseba, ki:

- ni pridobila statusa invalida po drugih predpisih oziroma nima z odločbo pristojnega organa ugotovljenih trajnih posledic telesne ali duševne okvare ali bolezni ter zato bistveno manjše možnosti, da se zaposli ali ohrani zaposlitev,
- je prijavljena kot brezposelna oseba na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje,
- je dopolnila starost 15 let oziroma ne presega starosti, ki je po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju pogoj za pridobitev pokojnine za najnižjo pokojninsko dobo in
- izpolnjuje merila, določena s tem zakonom (ZZRZI-UPB2, 10. člen).

Za pridobitev statusa invalida po ZZRZI morajo biti pri osebi ugotovljene:

- trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni,
- težave pri dejavnostih, ki vplivajo na njeno zaposljivost in
- ovire pri vključevanju v delovno okolje na način, kot ga opredeljuje mednarodna klasifikacija funkcioniranja, invalidnosti in zdravja (ZZRZI, 11. člen).

Država je sprejela pravilnik, s katerimi je podrobneje opredelila vsebino meril za priznanje statusa invalida iz 11. člena ZZRZI, meril za priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije iz 14. člena ZZRZI in meril za ocenjevanje zaposlitvenih možnosti invalidov iz

33. člena ZZRZI na podlagi mednarodne klasifikacije funkcioniranja, invalidnosti in zdravja (v nadaljevanju: Pravilnik).⁷

- V skladu s Pravilnikom mora ocenjevanje invalidnosti temeljiti na predhodno izvedenih diagnostičnih postopkih, poleg medicinskih pa je treba pridobiti še izobrazbene, psihološke, zaposlitvene, socialno ekonomske in okoljske podatke, ki vplivajo na invalidnost (Pravilnik, 2. člen). Za ocenjevanje invalidnosti se uporablja petstopenjska lestvica:
- ✓ če težav in ovir pri zaposlovanju skorajda ni ter so ocenjene na do vključno 4%, je stopnja invalidnosti enaka 0,
- ✓ če so težave in ovire majhne ter so ocenjene na 5% do vključno 24%, je stopnja invalidnosti enaka 1,
- ✓ če so težave in ovire zmerne ter so ocenjene na 25% do vključno 49%, je stopnja invalidnosti enaka 2,
- ✓ če so težave in ovire velike ter so ocenjene na 50% do vključno 95%, je stopnja invalidnosti enaka 3,
- ✓ če so težave in ovire velike ter so ocenjene na 96% do vključno 100%, je stopnja invalidnosti enaka 4 (Pravilnik, 4. člen).

Status invalida po ZZRZI lahko pridobijo osebe, pri katerih se na podlagi te lestvice ugotovi stopnja ovir in težav pri zaposlovanju od vključno 2 do 4 (Pravilnik, 5. člen).

5.5.2 POSTOPEK ZA PRIDOBITEV STATUSA INVALIDA

Postopek za pridobitev statusa invalida urejata ZZRZI in Pravilnik, subsidiarno pa se uporablja ZUP.

Postopek se začne na zahtevo stranke, ki vlogi priloži zdravniški izvid z mnenjem osebnega zdravnika ali zdravnika po predpisih o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti in drugo dokumentacijo, s katero dokazuje trajne posledice telesne ali duševne okvare ali bolezni. O priznanju statusa invalida odloča Zavod RS za zaposlovanje na podlagi mnenja rehabilitacijske komisije. Rehabilitacijska komisija izda mnenje v skladu z merili, predpisanimi s Pravilnikom. Pri tem upošteva podatke o telesni ali duševni okvari ali bolezni, podatke o izobrazbi, usposobljenosti in delovnih izkušnjah, morebitni rehabilitacijski obravnavi in druge podatke, ki lahko vplivajo na priznanje statusa invalida

⁷ Pravilnik o merilih in postopku za pridobitev statusa invalida, za priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije in za ocenjevanje zaposlitvenih možnosti invalidov ter o delu rehabilitacijskih komisij

in na vrsto, obseg in trajanje zaposlitvene rehabilitacije (ZZRZI, 26. – 34. člen). Zoper odločbo je dopustna pritožba (Pravilnik, 11. člen).

5.5.3 ZAPOSLOTVENA REHABILITACIJA

Zaposlitvena rehabilitacija so storitve, ki se izvajajo s ciljem, da se invalid usposobi za ustrezno delo, se zaposli, zaposlitev zadrži in v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero (ZZRZI, 4. člen).

Zaposlitvena rehabilitacija je pravica invalida do storitev, kot so:

- svetovanje, vzpodbujanje in motiviranje invalidov k aktivni vlogi,
- priprava mnenja o ravni delovnih sposobnosti, znanj, delovnih navad in poklicnih interesov,
- pomoč pri sprejemanju lastne invalidnosti in seznanjanje o možnostih vključevanja v usposabljanje in delo,
- pomoč pri izboru ustreznih poklicnih ciljev,
- razvijanje socialnih spretnosti in veščin,
- pomoč pri iskanju ustreznega dela oziroma zaposlitve,
- analiza konkretnega delovnega mesta in delovnega okolja invalida,
- izdelava načrta prilagoditve delovnega mesta in delovnega okolja invalida,
- izdelava načrta potrebne opreme in sredstev za delo,
- usposabljanje na konkretnem delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu, spremljanje in strokovna pomoč pri usposabljanju in izobraževanju,
- spremljanje invalida na delovnem mestu po zaposlitvi,
- sprotno ocenjevanje uspešnosti rehabilitacijskega procesa,
- ocenjevanje doseganja delovnih rezultatov zaposlenih invalidov in
- opravljanje drugih storitev zaposlitvene rehabilitacije (ZZRZI-UPB2, 15. člen).

5.5.4 ZAŠČITNA ZAPOSILITEV

Zaščitna zaposlitev je zaposlitev invalida na delovnem mestu in v delovnem okolju, prilagojenem delovnim sposobnostim in potrebam invalida, ki ni zaposljiv na običajnem delovnem mestu (zaščiten delovno mesto). Zagotavljajo jih zaposlitveni centri. Tudi opravljanje dela invalida na domu je lahko opredeljeno kot zaščiten delovno mesto. Zaščitna zaposlitev pomeni zaposlitev v podjetju, v katerem je zaposlenih vsaj 50% invalidov (ZZRZI-UPB2, 42. člen).

Zaposlitveni center je pravna oseba, ki se ustanovi zaradi zaposlovanja invalidov na zaščitnih delovnih mestih in izpolnjuje kadrovske, organizacijske, tehnične in druge pogoje, ki jih predpiše minister, pristojen za invalidsko varstvo, in ima izdelan poslovni načrt. Občine vzpodbujajo ustanavljanje in delovanje zaposlitvenih centrov na svojem območju. Zaposlitveni centri so deležni posebnih oprostitev in olajšav, prav tako kot invalidska podjetja (ZZRZI-UPB2, 42. člen).

5.5.5 PODPORNNA ZAPOSILITEV

Podporna zaposlitev je zaposlitev invalida na delovnem mestu v običajnem okolju s strokovno in tehnično podporo invalidu, delodajalcu in delovnemu okolju. Invalidu se pri uvajanju v delo, na delovnem mestu in pri vključevanju v delovno okolje lahko zagotavlja strokovna podpora z informiranjem, svetovanjem in usposabljanjem, osebno asistenco, spremljanjem pri delu, razvojem osebnih metod dela in ocenjevanjem njegove delovne uspešnosti ter tehnična podpora s prilagoditvijo delovnega mesta in sredstev za delo (ZZRZI, 48. člen).

5.5.6 INVALIDSKO PODJETJE

Invalidska podjetja imajo poseben pomen zaradi zagotavljanja delovnih mest za invalide. Predstavljajo neke vrste socialno ekonomijo, v praksi so postala ena redkih možnosti zaposlovanja invalidov. Ustanavljanje invalidskih podjetij se je začelo pred letom 1976, in sicer z ustanavljanjem invalidskih delavnic, ki so se obdržale do leta 1988, ko so se preoblikovale v invalidska podjetja. Iz leta v leto njihovo število narašča, s tem pa tudi število zaposlenih, predvsem invalidov.⁸

⁸ Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

5.5.7 FINANČNE VZPODBUDE

ZZRZI določa naslednje vrste finančnih vzpodbud:

- subvencije plač invalidom,
- plačilo stroškov prilagoditve delovnega mesta in sredstev za delo invalida,
- plačilo stroškov v podpornem zaposlovanju,
- oprostitev plačila prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje zaposlenih invalidov, nagrade za preseganje kvote,
- letne nagrade delodajalcem za dobro prakso na področju zaposlovanja invalidov in
- druge vzpodbude na področju zaposlovanja invalidov in ohranjanja delovnih mest za invalide ter druge razvojne vzpodbude (ZZRZI, 67. člen).

5.5.8 SKLAD ZA VZPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

Sklad za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov je javni finančni sklad, ki ga je z namenom vzpodbujanja razvoja zaposlovanja invalidov in ohranjanja delovnih mest zanje v imenu Republike Slovenije ustanovila Vlada Republike Slovenije. Soustanovitelja sklada sta Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije in Zavod RS za zaposlovanje (ZZRZI, 77. člen).

Sklad odloča o:

- pravicah in obveznostih invalidov in delodajalcev,
- nadzor nad izpolnitvijo obveznosti zaposlovanja določenega števila invalidov,
- subvencioniranju plač invalidov, stroškov prilagoditve delovnega mesta,
- storitvah v podpornem zaposlovanju in drugih finančnih vzpodbudah v skladu z zakonom.

Sklad pridobiva denarna sredstva iz:

- plačil delodajalcev zaradi neizpolnjevanja predpisane kvote,⁹

⁹ SKLAD REPUBLIKE SLOVENIJE ZA VZPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

- sredstev Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, namenjenih pospeševanju zaposlovanja nezaposlenih delovnih invalidov,
- namenskih prihodkov proračuna Republike Slovenije iz naslova plačanih glob za storjene prekrške in odvzetih premoženjskih koristi,
- sredstev proračuna Republike Slovenije, namenjenih subvencioniranju plač invalidov,
- donacij in drugih virov (ZZRZI, 79. člen).

5.5.9 KVOTA IN KVOTNI SISTEM

Da bi država zaščitila invalide, ki so težko zaposljivi, je bil uveden kvotni sistem zaposlovanja, katerega namen je preprečevati diskriminacijo in zmanjšati brezposelnost invalidov. Delodajalci, ki zaposlujejo najmanj 20 delavcev, so dolžni zaposlovati invalide v okviru določenega deleža od celotnega števila zaposlenih delavcev. Kvoto morajo upoštevati tudi družbeniki zasebnih družb in zavodov v Republiki Sloveniji, ki so poslovodne osebe na podlagi pogodbe o zaposlitvi pri istemu delodajalcu, samostojni podjetniki posamezniki in druge osebe, ki na območju Republike Slovenije opravljajo določeno dejavnost (ZZRZI-UPB2, 62. člen).

Izpolnjevanja kvote so oproščena diplomatska predstavništva, konzularna predstavništva, invalidska podjetja in zaposlitveni centri.

5.5.10 IZRAČUN KVOTE

Kvota ne more biti nižja od 2% in ne višja od 6% od skupnega števila zaposlenih delavcev. Delež kvote se določi različno po dejavnostih, in sicer glede na področja po Standardni klasifikacijski dejavnosti (ZZRZI-UPB2, 62. člen).

Tabela 1: Kvote¹⁰

% kvote	Šifra	Dejavnost
2%	45 – 47	G – trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil
	55 – 56	I – gostinstvo
	58 – 63	J – informacijske in komunikacijske dejavnosti
	64 – 66	K – finančne in zavarovalniške dejavnosti
	69 – 75	M – strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti
	84	O – dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti
	90 – 93	R – kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti
	94 - 96	S – druge dejavnosti
3%	41 – 43	F – gradbeništvo
	49 – 53	H – promet in skladiščenje
	68	L – poslovanje z nepremičninami
	85	P – izobraževanje
6%	01 - 03	A – kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo
	05 – 09	B – rudarstvo
	10 – 33	C - predelovalne dejavnosti
	35	D – oskrba z električno energijo, plinom, paro
	36 – 39	E – oskrba z vodo, ravnanje z odpadki
	77 – 82	N – druge raznovrstne poslovne dejavnosti
	86 - 88	Q – zdravstvo in socialno varstvo

Vir: Sklad RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov, tabela 1

V primeru, da tako izračunana kvota ne predstavlja celega števila, se vrednosti do vključno 0,4 zaokrožijo navzdol in vrednosti od vključno 0,5 zaokrožijo navzgor. V kvoto se štejejo vsi invalidi, ki imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za najmanj 20 ur tedensko in so prijavljeni v zavarovanje skladno z Navodilom za izpolnjevanje obrazca prijave v zavarovanje za invalide (Uradni list RS, št. 10/05 in 43/05).

¹⁰ Sklad RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov.

Invalid, zaposlen v podporni zaposlitvi, se šteje za dva zaposlena invalida.

5.6 OSTALI UKREPI DRŽAVE ZA SPODBUJANJE ZAPOSLOVANJA INVALIDOV

5.6.1 AKCIJSKI PROGRAM ZA INVALIDE

Akcijski program se trudi omogočiti invalidnim osebam čim bolj učinkovito sodelovanje v družbi, zato ima določene sledeče cilje:

- v družbi povečati ozaveščenost o invalidih, njihovem prispevku k razvoju družbe, pravicah, dostojanstvu in potrebah,
- vsi invalidi imajo pravico, da enakovredno in brez diskriminacije izbirajo, kje in kako bodo živeli, in so polno vključeni v življenje skupnosti ter sodelujejo v njej,
- invalidom zagotavljati dostopnost do grajenega okolja, prevoza, informacij in komunikacij,
- na podlagi enakih možnosti in brez diskriminacije zagotavljati vključujoč izobraževalni sistem na vseh ravneh in vseživljenjsko učenje,
- invalidom zagotavljati dostop do dela in zaposlitve brez diskriminacije v delovnem okolju, ki je invalidom odprto, vključujoče in dostopno,
- invalidom zagotavljati ustrezno življenjsko raven, finančno pomoč in socialno varnost,
- invalidom zagotavljati učinkovito skrb za njihovo zdravje,
- invalidom zagotavljati vključenost v kulturne dejavnosti in sodelovanje na področju dostopnosti do kulturnih dobrin na enakopravni podlagi,
- invalidom zagotavljati sodelovanje pri športnih in rekreativnih dejavnostih,
- invalidom zagotavljati enakopravno udeležbo v verskem in duhovnem življenju njihovih skupnosti,
- krepitev delovanja invalidskih organizacij in odkrivanje in preprečevanje nasilja ter diskriminacije nad invalidi.¹¹

¹¹ Akcijski program za invalide 2007-2013

5.6.2 PROGRAM UKREPOV AKTIVNE POLITIKE ZAPOSLOVANJA

Osnovni strateški cilji programa aktivne politike zaposlovanja so:

- povečanje zaposlenosti in znižanje brezposelnosti,
- preprečevanje prehoda v dolgotrajno brezposelnost (znižanje deleža dolgotrajno brezposelnih) in povečevanje prehoda v zaposlitev,
- zmanjšati strukturno brezposelnost: povečevanje zaposljivosti z dvigom izobrazbe, usposobljenosti in izboljšanjem veščin (izboljšanje izobrazbene sestave brezposelnih),
- povečanje prilagodljivosti in konkurenčnosti zaposlenih,
- vzpodbujanje novega zaposlovanja (povečanje števila podprtih projektov za razvoj novih zaposlitvenih možnosti),
- okrepitev socialne vključenosti (znižanje deleža prejemnikov denarnega nadomestila in denarne socialne pomoči med brezposelnimi).¹²

¹² Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja 2007 - 2013

6 INVALIDSKO PODJETJE

V Sloveniji se invalidi lahko zaposlujejo v običajnem delovnem okolju na delovnih mestih, na katerih, ob upoštevanju izjave o varnosti z oceno tveganja, invalidnost ni ovira za enakovredno opravljanje dela, torej so prilagojena njihovim sposobnostim. Treba je upoštevati tudi zakonske omejitve oziroma posebnosti pri sklenitvi in odpovedi delovnega razmerja invalida. Vključevanje invalidov v trg dela je pomembno zaradi uresničevanja človekovih pravic ter ekonomskih, socialnih, političnih in drugih razlogov. Zaposlitvena rehabilitacija so storitve, ki se izvajajo s ciljem, da se invalid usposobi za ustrezno delo, se zaposli, zaposlitev obdrži in v njej napreduje ali spremeni svojo poklicno kariero.

Socialna ekonomija v Sloveniji je sicer prisotna, na področju razvoja in delovanja podjetij socialne ekonomije, kot jih poznajo druge članice Evropske unije, pa delamo prve resnejše korake, saj obstaja še precej ovir in pomanjkljivosti, ki se kažejo že pri razumevanju samega pojma socialnega podjetništva ter nerazumevanju posebnih zmožnosti in vrednosti socialnega podjetništva (Šuhman Zaubršek, 2008, stran 14).

6.1 OPREDELITEV POJMA

INVALIDSKO PODJETJE – kot invalidsko podjetje lahko posluje gospodarska družba, ki je organizirana in deluje kot kapitalska družba v skladu z določbami zakona, ki ureja gospodarske družbe, če posamezna vprašanja njenega pravnega statusa, upravljanja in poslovanja niso urejena drugače (ZZRZI, 52. člen).

Glavni cilj teh podjetij ni ustvarjanje dobička, ampak ohranjanje delovnih mest invalidov, odpiranje novih delovnih mest zanje in tudi za zaposlene, ki niso invalidi. Invalidska podjetja z zaposlovanjem invalidov večajo socialno varnost delavca in njegovih družinskih članov.

Invalidska podjetja omogočajo delo in zaposlitev invalidom, ki se glede na vrsto invalidnosti in delovno zmožnost ter zdravstveno stanje ne morejo zaposliti pod običajnimi pogoji. Invalidom so ponujene različne možnosti zaposlitve, ki jih sprejmejo na podlagi svojih zmožnosti pri opravljanju dela.

Naloga invalidskih podjetij je zagotoviti kvalitetno obravnavo invalidov in tako poskrbeti za strokoven kader. Cilj invalidskih podjetij je usposabljanje in zaposlovanje invalidov in ne dobiček, kot pri večini podjetij.

V Sloveniji je zakonodaja na področju zaposlovanja pozitivna za razvoj socialnega podjetništva, toda ne vzpodbuja dovolj delodajalcev k zaposlovanju ranljivih skupin na trgu dela. Invalidi se soočajo z velikimi težavami pri zaposlovanju in razvoju poklicne

kariere, zato so države sprejele številne programe in predpise, da bi izboljšali njihov položaj in preprečili diskriminacijo na podlagi invalidnosti oziroma invalidom omogočili enake možnosti (Šuhman Zaubršek, 2008, stran 14).

6.2 VRSTE

Obstajajo profitna in neprofitna invalidska podjetja. V Sloveniji so v večji meri neprofitna. Invalidska podjetja predstavljajo neko vrsto socialne ekonomije in so zaradi zagotavljanja delovnih mest za invalide gospodarske družbe posebnega pomena. V letih od nastanka invalidskih podjetij raste tako število podjetij kot tudi število zaposlenih, posebno invalidov.

6.3 PRIDOBITEV STATUSA

Gospodarska družba, ki izpolnjuje z zakonom predpisane pogoje delovanja za invalidsko podjetje, lahko začne poslovati, ko pridobi status invalidskega podjetja. Status invalidskega podjetja gospodarski družbi podeli minister, pristojen za invalidsko varstvo, z odločbo, ko pridobi predhodno soglasje Vlade Republike Slovenije.

Če gospodarska družba v enem letu po pridobitvi soglasja Vlade Republike ni pridobila statusa invalidskega podjetja, se soglasje prekliče (ZZRZI, 54. člen).

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, imenuje strokovno komisijo, ki obravnava vloge in ugotavlja izpolnitev pogojev za pridobitev statusa invalidskega podjetja, izvaja nadzor nad izpolnjevanjem pogojev za ohranitev statusa in nadzor nad uporabo finančnih sredstev iz naslova oprostitev olajšav.

Minister, pristojen za invalidsko varstvo, izda pravilnik, s katerim opredeli postopek in način za ugotavljanje pogojev za pridobitev statusa invalidskega podjetja, za nadzor nad izpolnjevanjem pogojev za ohranitev statusa in nadzor nad uporabo finančnih sredstev iz naslova oprostitev in olajšav (ZZRZI, 56. člen).

Med poslovnim letom mora gospodarska družba zaposlovati in usposablјati najmanj 40% invalidov od vseh zaposlenih v družbi. Kapitalska družba izpolnjuje pogoj, če ima izdelan poslovni načrt, zaposluje invalide, ki niso zaposljivi v običajnih delovnih okoljih in če zaposluje več kot tri invalide (ZZRZI, 54. člen).

Gospodarski družbi se z odločbo odvzame status invalidskega podjetja, če je ugotovljeno:

- da ne izpolnjuje več pogojev za ohranitev statusa,

- da nenamensko uporablja sredstva iz naslova oprostitev in olajšav,
- da huje krši predpise (ZZRZI, 60. člen).

6.3.1 POTEK PRIDOBITVE STATUSA INVALIDSKEGA PODJETJA

Gospodarska družba vloži vlogo za pridobitev statusa invalidskega podjetja (ZZRZI, 55. člen). Vloga za pridobitev statusa invalidskega podjetja mora vsebovati ime firme, skrajšano ime firme in poslovni naslov, podatke o lastniku oz. lastnikih (ime/na in priimek/ki, EMŠO, prebivališče), podatke o zastopniku (ime in priimek, EMŠO, prebivališče), navedbo dejavnosti, ki jih bo družba opravljala, izjavo podjetnika, da nima neporavnanih dospelih obveznosti iz svojih prejšnjih poslovanj, izjavo direktorja o nekaznovanosti, potrdilo o vplačanem ustanovnem kapitalu - potrebno je zagotoviti osnovni kapital v obliki osnovnih vložkov, znašati mora vsaj 7.500 EUR, najmanj tretjina osnovnega kapitala mora biti zagotovljena v denarju (velja za d.o.o.).

Vlogo za pridobitev statusa invalidskega podjetja lahko vložijo tudi:

- fizične osebe,
- društva,
- združenja,
- občine.

Vlogi mora biti priložen elaborat oziroma poslovni načrt, v katerem so širše predstavljeni:

- ustanovitelj in namen ustanovitve invalidskega podjetja,
- program dela bodočega invalidskega podjetja (opis proizvoda oziroma storitve, ciljni kupci, konkurenca, tržna strategija),
- informacija o osnovnem kapitalu, sredstvih podjetja, dokazila o lastništvu poslovnih prostorov ali najemne pogodbe,
- kadrovska struktura podjetja, izobrazba, razdelana struktura zaposlenih invalidov in izpolnjevanje pogoja zaposlovanja strokovnih delavcev glede na število zaposlenih invalidov,
- načrtovana finančna projekcija invalidskega podjetja.¹³

¹³ Državni portal RS

Poslovnemu načrtu so priložene sklenjene pogodbe o:

- poslovnem sodelovanju,
- morebitnih prevzemih delavcev.

O stanju se izda odločba. Vloge obravnava strokovna komisija, ki ugotavlja izpolnjevanje pogojev za pridobitev statusa invalidskega podjetja. Strokovno komisijo imenuje minister, ki je za to pristojen. Komisija nato opravi pregled prostorov in razgovor z vodstvom podjetja. Vlada Republike Slovenije izda soglasje za pridobitev statusa invalidskega podjetja. Podjetje se po soglasju registrira in prične s poslovnimi dejavnostmi.

Strokovna komisija za invalidska podjetja opravi ponoven pregled v invalidskem podjetju in preveri skladnost realizacije poslovne ideje s predstavljenim poslovnim načrtom. Ko so pogoji izpolnjeni, Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve izda odločbo, s katero je gospodarski družbi podeljen status invalidskega podjetja in s tem pravica do koriščenja posebnih oprostitvev in olajšav, ki izhajajo iz statusa.

Kapitalska družba izpolnjuje pogoje za ustanovitev invalidskega podjetja, če ima poslovni načrt, zaposluje in usposablja invalide, če zaposluje najmanj enega strokovnega sodelavca z univerzitetno, visoko oziroma višjo strokovno izobrazbo družboslovne usmeritve, če zaposluje in usposablja več kot tri invalide.¹⁴

V registru invalidskih podjetij lahko najdemo vsa registrirana invalidska podjetja.

Invalidska podjetja so se v Sloveniji začela ustanavljati že pred letom 1976 kot neke vrste delavnice. Po letu 1988 so se te delavnice preoblikovale v invalidska podjetja. Leta 1988 je bilo v Sloveniji ustanovljenih 11 invalidskih podjetij, njihovo število pa je do konca leta 2009 naraslo na 166. S povečevanjem števila invalidskih podjetij se je povečalo tudi število zaposlenih. Leta 2009 je bilo v Sloveniji v invalidskih podjetjih zaposlenih 13.278 ljudi, od tega 5.708 invalidov.¹⁵ Število invalidskih podjetij se je po letu 2008 začelo zmanjševati, in sicer zaradi stečajev teh gospodarskih družb, kot tudi zaradi odvzema statusa s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, pri čemer ministrstvo zaradi usklajevanja zakonodaje novih statusov ni podeljevalo.

¹⁴ Državni portal RS

¹⁵ Invalidska podjetja v RS

ŠTEVILO INVALIDSKIH PODJETIJ (v nadaljevanju IP) IN ZAPOSLENIH PO LETIH

Število IP na dan 16.12.2011:

150

Število IP na dan 31.12.2010:

154

Število IP na dan 31.12.2009:

166

Število IP na dan 31.12.2008:

167

Število zaposlenih v IP na dan 30.11.2011:

Vsi zaposleni: 11.987

Od tega s statusom invalida: 5.356

Število zaposlenih v IP na dan 30.11.2010:

Vsi zaposleni: 12.347

Od tega s statusom invalida: 5.364

Število zaposlenih v IP na dan 30.11.2009:

Vsi zaposleni: 13.278

Od tega s statusom invalida: 5.708¹⁶

¹⁶ Direktorat za invalide

6.4 NADZOR NAD IZPOLNJEVANJEM POGOJEV ZA OHRANITEV STATUSA INVALIDSKEGA PODJETJA

Nadzor izvaja strokovna komisija, ki jo imenuje minister, pristojen za invalidsko varstvo. Na podlagi 56. člena ZZRZI je minister za delo, družino in socialne zadeve izdal Pravilnik o invalidskih podjetjih (Ur. l. RS, št. 1000/05; v nadaljevanju Pravilnik).

Invalidsko podjetje mora ves čas poslovanja zaposlovati in usposabljeni najmanj 40% invalidov, izpolnjevati mora kadrovske, programske in prostorske pogoje (Pravilnik, 6. člen).

Strokovna komisija lahko opravlja nadzor kadarkoli se ji to zdi potrebno. To lahko stori tudi na pobudo drugih institucij ali posameznikov (inšpektorjev, pravnih oseb, zaposlenih invalidov).

Po opravljenem nadzoru komisija sestavi zapisnik, ki vsebuje podatke o članih strokovne komisije, ki je opravila nadzor, imena navzočih predstavnikov invalidskega podjetja in predstavnikov ustanovitelja oziroma lastnika, podatke o začetku in zaključku nadzora, podatke o opravljenem nadzoru in morebitnih težavah, zaradi katerih nadzora ni bilo mogoče opraviti (Pravilnik, 9. člen).

Zapisnik o opravljenem nadzoru podpišejo predsedujoči in člani strokovne komisije ter pooblaščen zastopnik invalidskega podjetja. Komisija najkasneje v 30 dneh pripravi poročilo o ugotovitvah in predlogih za odpravo nepravilnosti (Pravilnik, 10. člen).

Če invalidsko podjetje ne odpravi nepravilnosti v določenem roku, se mu odvzame status (Pravilnik, 11. člen).

Odvzem statusa invalidskega podjetja

Gospodarski družbi se odvzame status invalidskega podjetja, če je pri nadzoru ugotovljeno, da ne izpolnjuje več pogojev, da uporablja sredstva samo zaradi olajšav ali da krši predpise.

Zoper odločbo o odvzemu statusa invalidskega podjetja ni pritožbe (ZZRZI - UPB2, 60. člen).

6.5 NADZOR NAD UPORABO FINANČNIH SREDSTEV IZ NASLOVA OPROSTITEV IN OLAJŠAV

Strokovna komisija izvaja nadzor nad uporabo finančnih sredstev iz naslova oprostitev in olajšav.

Strokovna komisija pregleda stanje na kontu, pregleda plačane račune in popis osnovnih sredstev, iz katerega morata biti razvidna datum nakupa in vrednost kupljene opreme (Pravilnik, 12. člen).

Če strokovna komisija pri opravljanju nadzora ugotovi, da obstaja utemeljen sum nepravilne porabe finančnih sredstev, o tem obvesti pristojni urad (Pravilnik, 13. člen).

6.6 POSEBNOSTI DELOVANJA INVALIDSKIH PODJETIJ

Najmanj 60% ustvarjenega dobička, doseženega s prodajo na trgu, morajo invalidska podjetja nameniti za povečanje osnovnega kapitala družbe oziroma ga porabiti za enak namen kot finančna sredstva iz naslova oprostitev in olajšav (ZZRZI – UPB2, 57. člen).

V primeru, da se lastniški delež posameznega družbenika oziroma delničarja poveča tako, da bi znašal 25% ali več osnovnega kapitala družbe, se o tem predhodno obvesti ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo (ZZRZI – UPB2, 58. člen).

Pisno so invalidska podjetja dolžna obvestiti Ministrstvo z delo, družino in socialne zadeve tudi o večji širitvi in krčenju dejavnosti, pridobitvi ali odtujitvi nepremičnin, v katerih poteka pretežna dejavnost, sprejetju sklepa o prenehanju gospodarske družbe in drugih pomembnih razvojnih odločitvah, ki lahko vplivajo na obnavljanje delovnih mest za invalide.

Za zmanjševanje števila zaposlenih ali povečanje števila zaposlenih nad 20 delavcev morajo invalidska podjetja pridobiti soglasje Ministrstva z delo, družino in socialne zadeve (ZZRZI – UPB2, 58. člen).

Dolžna so revidirati letna in poslovna poročila na način in pod pogoji, določenimi z zakonom, ki ureja revidiranje, deležna so z zakoni in drugimi predpisi določenih posebnih oprostitev, olajšav in drugih vzpodbud, finančna sredstva iz naslova oprostitev in olajšav prikazujejo na posebnem kontu in jih uporabljajo le v z zakonom predvidene namene, po Zakonu o prisilni poravnavi, stečajju in likvidaciji brez predhodnega soglasja vlade ni možna uvedba stečajnega postopka nad invalidskimi podjetji (ZZRZI – UPB2, 59. člen).

6.6.1 DAVČNE OLAJŠAVE INVALIDSKIH PODJETIJ

Ker imajo invalidska podjetja drugačen družbeni pomen, veljajo za njih drugačne davčne olajšave in druge olajšave. Te olajšave jim omogočajo večjo uspešnost pri poslovanju.

Invalidskim podjetjem in njihovim delavcem se prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje ter prispevki za zdravstveno zavarovanje obračunavajo na poseben način, in sicer kot odstopljena sredstva. To pomeni, da podjetja ta sredstva lahko uporabijo za materialni razvoj. Invalidska podjetja ne plačujejo ne davka na izplačane plače ne davka na dobiček (ZZRZI, 61. člen) .

Invalidska podjetja te prispevke namenjajo za investicije, ki so povezane z delom invalidnih oseb, npr.:

- izboljšanje delovnih pogojev za invalidne osebe,
- ustvarjanje in ohranjanje delovnih mest za invalide,
- pokrivanje izpada dohodka zaradi večjih bolniških odsotnosti,
- pokrivanje izpada dohodka zaradi večjih težav iz tekočega poslovanja,
- usposabljanje in izobraževanje zaposlenih,
- v razvojne namene za zagotavljanje večje zaposljivosti invalidov (ZZRZI - UPB2, 61. člen).

Za obračunavanje in uporabo sredstev je MDDSZ izdalo naslednja konkretna navodila in pojasnila:

1. *Investicije v osnovna sredstva, ki so povezane z delom invalidov*

To so osnovna sredstva, ki jih uporabljajo invalidne osebe pri delu. Slabovidnim osebam podjetje lahko kupi električne lupe, diktafone, tipkovnice z Braillovo pisavo.

2. *Izboljšanje delovnih pogojev za invalide*

Invalidsko podjetje lahko poskuša doseči izboljšanje delovnih pogojev z nakupi in lastno izdelavo delovnih priprav ter prilagoditvijo delovnih mest.¹⁷

Po porabi sredstev iz tega namena se upoštevajo stroški za zaščitno opremo, stroški varstva pri delu, stroški sanitarnih in zdravstvenih pregledov, stroški zaradi invalidskih postopkov in dopolnilnih mnenj.

¹⁷ Tolmačenje 61. člena ZZRZI

3. *Ohranjanje in ustvarjanje novih delovnih mest za invalide*

Pri ohranjanju delovnih mest za invalide nastajajo stroški, ki se jih lahko obravnava mesečno, če je projekt časovno razmejen, pa ob zaključku projekta.

4. *Pokrivanje izpada prihodka zaradi večje bolniške odsotnosti*

Ker so nekateri invalidi pogosteje in dalj časa bolniško odsotni, imajo invalidska podjetja večje stroške dela in večji izpad prihodka. Pri obračunu bolniških izostankov niso zajeti izostanki porodniškega dopusta. Pri porabi iz tega namena se upoštevajo stroški za bolniško odsotnost vseh zaposlenih do 30 dni in stroški nadomestnih delavcev.

5. *Pokrivanje izpada prihodka zaradi večjih težav iz tekočega poslovanja*

Če je ob koncu obračunskega obdobja prihodek premajhen, direktor oziroma uprava invalidskega podjetja izdela pisno poročilo s sklepom. Na osnovi poročila se ta znesek pokrije.

6. *Izobraževanje in usposabljanje zaposlenih.*

Upoštevajo se vsa izobraževanja in usposabljanje zaposlenih, kar dviguje konkurenčnost invalidskega podjetja. Programi se izdelujejo posamezno ali skupinsko.

Če izobraževanje poteka pri zunanjih izvajalcih, se upošteva:

- stroške prevoza, prenočišča.

Pri lastni izvedbi se upoštevajo:

- stroški dela izvajalcev, stroški usposabljanja, stroški trenerjev,
- stroški prostorov, materialni stroški, stroški programov.¹⁸

Nastajajo še sledeči stroški:

- mentorstvo in asistenca, uvajanje delavcev,
- usposabljanje in izobraževanje,
- časopisi, revije, strokovna literatura,
- posveti, seminarji,
- predavanja, specializacija,

¹⁸ Tolmačenje 61. člena ZZRI

- prekvalifikacija, dokvalifikacija,
- drugi razvojni nameni, ki zagotavljajo večjo zaposljivost invalidov.

7. Plačilo revidiranja računovodskih izkazov

Osnova za obremenitev je strošek oziroma račun opravljenega revidiranja.

8. Drugi razvojni nameni, ki zagotavljajo večjo zaposljivost invalidov

Tu se upošteva vse aktivnosti in stroške, ki jih ni mogoče razvrstiti v že opisane možnosti. V poročilu morajo biti razvidni:

- vsebina, namen, cilj, pričakovani finančni učinek,
- stroškovnik že opravljenih dejavnosti.

Pri porabi sredstev iz tega namena se upoštevajo stroški za:

- nove programe v invalidskem podjetju (izdelki, storitve),
- raziskave in razvoj, izdelavo investicijskih, poslovnih, razvojnih in drugih načrtov,
- izboljšanje organizacije (izboljšava naprav, strojev),
- humanizacijo dela (izboljšava opreme in delovnega okolja),
- informiranje, obveščanje in promocije, stroški strokovnih storitev.¹⁹

6.7 PREDNOSTI IN SLABOSTI INVALIDSKEGA PODJETJA

Namen invalidskega podjetja je zaposlovanje invalidov, ki zaradi fizičnih ali duševnih zmožnosti v normalnih okoliščinah ne morejo poskrbeti zase. Invalidska podjetja jim omogočajo, da dobijo zaposlitev, prilagojeno svojim zmožnostim, in jim tako zagotavljajo socialno varnost ter vključenost v družbo, v kateri živijo.

Država subvencionira delodajalca, ki zaposluje invalide. Invalidska podjetja so oproščena davkov. Delodajalec lahko z izbranimi sredstvi, ki se mu stekajo na poseben račun, in zaradi neplačevanja davkov veliko investira v svojo rast in razvoj ter se lahko nenehno izpopolnjuje tako z organizacijskega kot tudi s proizvodnega in storitvenega vidika. To mu omogoča konkurenčnost na trgu.

¹⁹ Tolmačenje 61. člena ZZRI

Slabost invalidskih podjetij je v dejstvu, da so zaradi fizičnih oziroma duševnih omejitev invalidov omejena pri izbiri kadrov oziroma dejavnosti podjetja. Dejavnost dela mora biti prilagojena invalidnim osebam, prav tako jim morata biti omogočena normalen delovni prostor in normalno opravljanje dela. Zaradi fizičnih in duševnih omejitev zaposlenih je dejavnost invalidskih podjetij običajno usmerjena v lažja fizična dela, kot so vrtnarstvo, komunala, sestavljanje preprostih predmetov, mizarske delavnice, čistilni servis, sestavljanje in pakiranje kosmodiskov, vlaganje gob, ipd.

7 INVALIDSKO PODJETJE BIROGRAFIKA BORI

7.1 POSLANSTVO BIROGRAFIKE BORI

Temeljno poslanstvo Biografike BORI je podjetništvo s samostojnim ekonomskim trženjem, kljub temu, da imajo zaradi statusa invalidskega podjetja določene ekonomske olajšave. Te olajšave so zgolj nadomestilo za manjšo storilnost zaposlenih invalidov in dodatne stroške, ki so potrebni za tako poslovanje. To ne spremeni dejstva, da mora podjetje kriti vse svoje poslovne stroške in ustvarjati sredstva za nadaljnji materialni razvoj ter razvoj na področju zaposlenih.

Biografika BORI kot invalidsko podjetje

Ideja za ustanovitev je nastala konec 70-ih let v Društvu mišično obolelih Slovenije, ki se je kasneje preimenovalo v Društvo distrofikov Slovenije.

Ker ljudje z mišično distrofijo nimajo pravih pogojev za zaposlitev na običajnem delovnem mestu, je bilo ustanovljeno podjetje Biografika BORI, ki jim kljub njihovim težavam omogoča normalno zaposlitev. To pomeni, da mora podjetje prilagoditi delovna mesta, opremo in usposobiti zaposlene. Osebe z mišično distrofijo so zaradi napredujoče bolezni tudi na delovnem mestu vedno bolj odvisne od drugih.

Značilnost Biografike BORI kot invalidskega podjetja je v tem, da je izbor proizvodnih programov prilagojen mišičnim obolenjem. Podjetje se trudi, da bi bili zaposleni dolgo časa aktivni v svojem poklicu, s tem pa jim tudi omogoča, da si sami zagotavljajo socialno varnost. Hiter razvoj grafične tehnologije dopušča stalno prilagajanje delovnih mest, kar ohranja delovno učinkovitost.

Razmere se izboljšujejo tudi na družbenem področju, ker se država trudi, da bi invalidom olajšala življenje. Vedno več pozornosti se posveča odstranjevanju gibalnih ovir, odstranjevanju komunikacijskih ovir, oskrbovanju s tehničnimi pripomočki in raznim ukrepom, ki pripomorejo k lažji zaposlitvi invalidne osebe.

Invalidsko podjetje Biografika BORI ustvarja pogoje za celovito socialno vključenost, ki je v Evropi ena od vodilnih vrednot pri spreminjanju prepričanja, da invalidne osebe niso sposobne za delo. Kljub temu, da je Biografika BORI registrirana kot invalidsko podjetje, ne sodi med socialne ustanove. Dokazali so, da tudi invalidsko podjetje lahko normalno posluje kot profitno podjetje.²⁰

²⁰ PREDSTAVITEV PODJETJA BIOGRAFIKE BORI

Partnerska sodelovanja z drugimi podjetji

V želji po čim večjem številu invalidskih podjetij, kot je Biografika BORI, je bilo ustanovljeno Združenje invalidskih podjetij Slovenije (ZIPS). Združenje je namenjeno reševanju sistemskih vprašanj in iskanju ustreznih rešitev ter želi vzpodbuditi vlado, parlament in druge državne organe, da ukrepajo v korist invalidskih podjetij. Sodelovanje med invalidskimi podjetji je uspešno urejeno glede statusa in posebnega ekonomskega položaja, še vedno pa obstajajo področja, ki bi jih bilo potrebno urediti, npr. skupen marketinški pristop in enotna blagovna znamka. Nekatera invalidska podjetja pri posameznih poslih občasno že sodelujejo, vendar še ne toliko, kot bi si želeli.

7.2 PREDSTAVITEV PODJETJA

Podjetje Biografika BORI se je prvič pojavilo na trgu kot največja kopirnica v Plavi laguni za Bežigradom v Ljubljani. Strankam je kmalu začelo ponujati strankam takojšen tisk najrazličnejših tiskovin, vezanih knjig in brošur. Kasneje so se za odločili uvedbo barvnega digitalnega tiska, kar je bila na slovenskem trgu takrat novost. Stranke so počasi dojele prednosti takih grafičnih storitev.

Biografika BORI se razvija po načelih inovativnega grafičnega podjetja in tudi kot prodorno invalidsko podjetje. Zaposliti želijo distrofike (mišično obolele) in druge invalide, ki imajo sveže ideje, in jim omogočiti delovno okolje, v katerem se lahko po profesionalnih in tržnih kriterijih primerjajo z zaposlenimi, ki niso invalidne osebe. Skratka, podjetje se trudi, da bi invalidnim osebam omogočilo delo, ki ga lahko opravljajo enako kot tisti, ki niso invalidne osebe. Invalidnim osebam želijo zagotoviti enakovrednost.

Podjetje se je razvilo v srednje veliko podjetje z okoli 90 zaposlenimi. Ker gre za sodobno tehnološko opremljeno podjetje, je delo invalidnih oseb zelo olajšano.

S sodobno tehnologijo in novimi programi so tudi povečali število storitev na področju grafične dejavnosti. Te dejavnosti so ofsetni tisk, digitalni tisk, oblikovanje in priprava za tiskanje, kopiranje, knjigoveška dodelava.

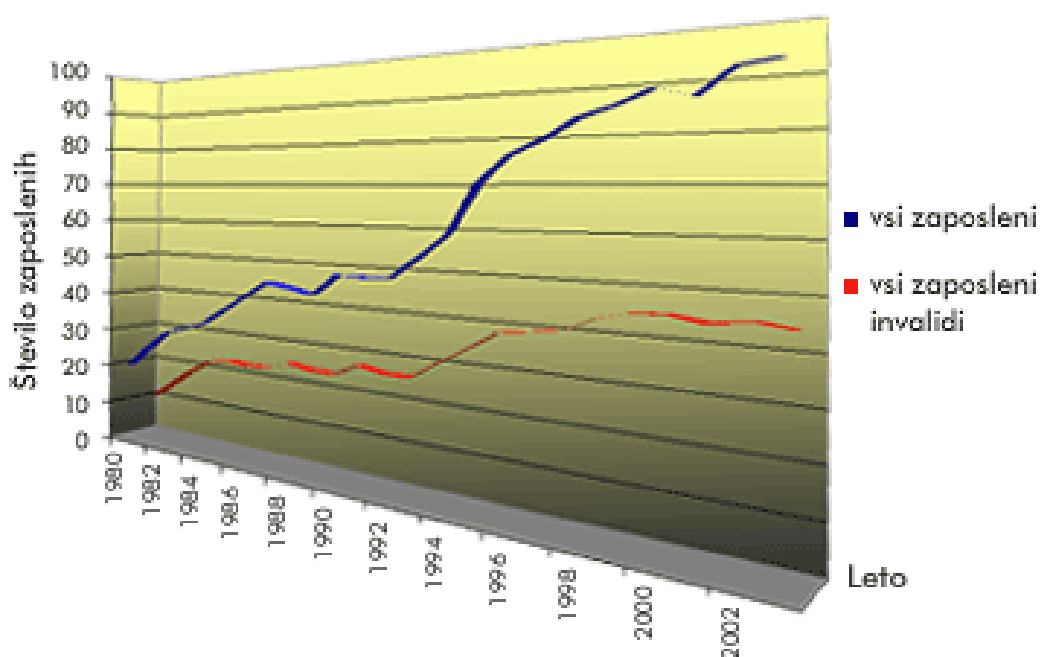
Rast podjetja

Podjetje je na začetku gradila peščica zagnanih ljudi, ki so razumeli potrebe in težave invalidnih oseb. Leta 1977 je Društvo distrofikov Slovenije prvič poskusilo z ofsetnim razmnoževanjem in eksperimentalnim kopiranjem. Štiri leta po tem so ustanovili

samostojno podjetje. Podjetje se je razvijalo počasi, vendar strogo pod nadzorom. Ves kadrovski in materialni razvoj je bil skrbno načrtovan. Razvoj podjetja so usklajevali sproti glede na tržne potrebe.

Grafikon 1: Gibanje števila zaposlenih v Birografiki BORI d.o.o.

Gibanje števila zaposlenih v Birografiki BORI d.o.o.

Vir: Predstavitev podjetja Birografike BORI, grafikon 1

Ker se v invalidskem podjetju uveljavlja javni interes po poklicni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, dokazujejo rast podjetja z vidika zaposlovanja po letih.²¹

²¹ PREDSTAVITEV PODJETJA BIOGRAFIKA BORI

8 ZAKLJUČEK

Ob pisanju diplomskega dela sem ugotovil, da se lahko invalidi v Sloveniji zaposlujejo v običajnem delovnem okolju na delovnih mestih, ki so prilagojena njihovim sposobnostim. Takšno zaposlitev jim omogočajo tudi invalidska podjetja. Država ukrepa tako, da invalidom pomaga pri vstopu na trg dela z uveljavitvijo kvotnega sistema zaposlovanja invalidov, zaščito pred odpuščanjem, subvencijo plač, delno oprostitvijo plačila davkov in prispevkov na plače. V plače zaposlenih in dajatve na plače v invalidskih podjetjih so vključeni davki in prispevki, ki jih invalidsko podjetje obračuna, vendar ne plačuje – odstopljeni prispevki. Problem predstavlja tudi konkurenca pri pridobivanju sredstev za delovanje. Število invalidskih podjetij se od leta 2008 dalje zmanjšuje, s tem pa tudi število zaposlenih invalidov. Razlog so stečaji teh gospodarskih družb, kot tudi odvzemi statusa s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, pri čemer ministrstvo zaradi usklajevanja zakonodaje novih statusov ni podeljevalo. Ker se število invalidskih podjetij zmanjšuje kljub finančnim vzpodbudam, je postavljena hipoteza potrjena.

LITERATURA IN VIRI

SAMOSTOJNE PUBLIKACIJE

1. ČEBULJ, Janez (1991). *Oblike izvajanja javnih služb in koncesionirana javna služba, članek v zborniku Nova ureditev javnih služb*. Bled. Stran 6.
2. IVANKO, Štefan (2004). *Temelji organizacije*. Fakulteta za upravo, Ljubljana.
3. MUŽINA, Aleksij, PIRNAT, Rajko (2004). *Pravna ureditev koncesijskih razmerij v Sloveniji in EU*. Primath. Ljubljana.
4. ŠUHMAN ZALUBERŠEK, Helena (2008). *Poslovanje invalidskih podjetij v Sloveniji in problemi povezani s prikazom uspešnosti poslovanja invalidskih podjetij*. Ekonomsko poslovna fakulteta. Maribor.
5. TRUNK ŠIRCA, Nada, TAVČAR Mitja (1998). *Management nepridobitnih organizacij*. Visoka šola za management. Koper.

PREDPISI

1. (2004). *Akt o ustanovitvi sklada Republike Slovenije za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov*, Uradni list RS, št. 92/2004
2. (2008). *Konvencija o pravicah invalidov (MKPI)*, Uradni list RS, št. 37/2008
3. (2005). *Pravilnik o invalidskih podjetjih*, Uradni list RS, št. 117/2005
4. (2005). *Pravilnik o merilih in postopku za pridobitev statusa invalida, za priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije in za ocenjevanje zaposlitvenih možnosti invalidov ter o delu rehabilitacijskih komisij*, Uradni list RS, št. 117/2005
5. (1991). *Ustava Republike Slovenije*, Uradni list RS, št. 33/1991
6. (2002). *Zakon o delovnih razmerjih (ZDR)*, Uradni list RS, št. 42/2002
7. (2009). *Zakon o gospodarskih družbah (ZGD – 1)*, Uradni list RS, št. 65/2009
8. (2002). *Zakon o invalidskih organizacijah (ZinvO)*, Uradni list RS, št. 108/2002
9. (2007). *Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZZRZI)*, Uradni list RS, št. 16/2007

VIRI IZ INTERNETA

1. *Akcijski program za invalide 2007-2013* (2007). Dostopno: 15.9.2011 na:
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/api_07_13.pdf
2. GOSTIŠA, Mato, L. (1997) *Opredelitev vsebine pojmov podjetje in gospodarska družba*. Dostopno 17.11.2011 na:
<http://www.delavska-participacija.com/html/clanki-iskanje.asp?Sklop=%25&Naslov=&sort=AvtorPonder&Avtor=&letnik=%25&stevilka=%25&offset=360>
3. *Invalidska podjetja v RS* (2011). Dostopno 1.3.2011 na:
http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/invalidska_podjetja_v_rs/
4. *Invalidsko podjetje Birografika BORI d.o.o.* (2010). Dostopno 20.8.2010 na:
http://www.birografikabori.si/opodjetju_predstavitev.php
5. *OBRTNO-PODJETNIŠKA ZBORNICA SLOVENIJE* (2011). Dostopno 24.3.2011 na:
<http://www.ozs.si/prispevek.asp?IDpm=12>
6. Priloga: *Register invalidskih podjetij* (2011). Dostopno 25.9.2011 na:
http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/invalidska_podjetja_v_rs/register_invalidskih_podjetij/
7. *Program ukrepov aktivne politike zaposlovanja 2007 – 2013* (2007). Dostopno 15.9.2011 na:
http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/apz_2007_2013.pdf
8. *Register invalidskih podjetij* (2011). Dostopno 24.9.2011 na:
http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/invalidska_podjetja_v_rs/register_invalidskih_podjetij/
9. *Sklad RS za vzpodbujanje zaposlovanja invalidov* (2011). Dostopno 31.5.2011 na:
http://www.svzi.gov.si/index.php?dep_id=2

10. *Tolmačenje 61. člena ZZRI* (2010). Dostopno 3.8.2010 na:

http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/invalidi/aktualno_pri_zakonodaji/tolmacenje_61_clena_zzri/

11. *Zaposlovanje invalidov v Republiki Sloveniji* (2011). Dostopno 5.9.2011 na:

<http://www.rs-rs.si/rsrs/rsrs.nsf/I/D9AFB19BF7F53340C125786C003D4045>

OSTALI VIRI

1. *Direktorat za invalide*

2. MDDSZ (2010). *Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve*.

3. *Pravo, Leksikon Cankarjeve založbe* (2003), Druga razširjena in spremenjena izdaja
Ljubljana: Cankarjeva založba

4. RAKAR, I. (2011): Organ. Gradivo e-učilnice predmeta *Pravna ureditev javne uprave*

5. *Statistični letopis* (2010) Statistični urad RS, Ljubljana

PRILOGA

Priloga 1: Register invalidskih podjetij

Številka vpisa v Register	Ime invalidskega podjetja	Sedež:	Kraj	Pošta
IP-0001	CRI Celje d.o.o.	Oblakova 34	Celje	3000
IP-0002	BODOČNOST MARIBOR d.o.o.	Dalmatinska ulica 1	Maribor	2000
IP-0004	BIROGRAFIKA BORI d.o.o.	Linhartova cesta 1	Ljubljana	1000
IP-0006	ELEKTRON d.d.	Gorenje Skopice 46	Krška vas	8262
IP-0007	MEBLO KOVINOPLASTIKA STORITVE d.o.o.	Industrijska cesta 5, Kromberk	Nova Gorica	5000
IP-0008	DOM DVA TOPOLA d.o.o.	Levstikova ulica 1	Izola	6310
IP-0009	INDE Salonit Anhovo d.o.o.	Anhovo 83	Deskle	5210
IP-0010	INDE d.o.o.	Prvomajska 14	Sevnica	8290
IP-0011	STOBRA IP d.o.o.	Verd 107	Vrhnika	1360
IP-0012	SONCE d.o.o.	Rožanska ulica 2	Ljubljana	1000
IP-0013	NOVOLES-PRIMARA d.o.o.	Na žago 6	Straža	8351
IP-0015	PROMIS d.o.o.	Muljava 55	Ivančna Gorica	1295
IP-0016	SET d.d.	Vevška cesta 52	Ljubljana-Polje	1260
IP-0017	ZAUPANJE d.o.o.	Lesničarjeva ulica 5	Celje	3000
IP-0018	ŽELVA d.o.o.	Samova ulica 9	Ljubljana	1000
IP-0019	AKRON d.o.o.	Barletova 4	Medvode	1215
IP-0020	LAMIL d.o.o.	Ljubljanska 67	Kočevje	1330
IP-0021	LOKATEKS d.o.o.	Kidričeva 75	Škofja Loka	4220
IP-0022	MAGNET d.o.o.	Cesta Leona Dobrotinška 3	Šentjur	3230
IP-0023	SLAP d.o.o.	Trata 40	Škofja Loka	4220
IP-0024	UNIDEL d.o.o.	Kraigherjeva 37	Slovenska Bistrica	2310
IP-0025	OKNA KLI d.o.o.	Tovarniška 36	Logatec	1370
IP-0026	GORENJE I.P.C. d.o.o.	Partizanska 12	Velenje	3503
IP-0027	LEVAS KRŠKO d.o.o.	Tovarniška 18	Krško	8270
IP-0028	BUKEV d.o.o.	Kovaška cesta 100	Lovrenc na Pohorju	2344
IP-0029	INO d.o.o.	Cesta v Trnovlje 7	Celje	3000
IP-0030	JORDAN d.o.o.	Spodnji Stari Grad 9	Krško	8270
IP-0031	MFC d.o.o.	Tovarniška ul. 10	Kidričevo	2325
IP-0032	SKIPPER d.o.o.	Tacenska c. 29	Ljubljana Šentvid	1210
IP-0033	CETIS GRAF d.d.	Gaji 1a Trnovlje pri Celju	Celje	3000
IP-0034	REVITAL d.o.o.	Tovarniška cesta 10	Kidričevo	2325
IP-0035	SALOMON d.o.o.	Cesta 24. junija 23	Ljubljana	1532
IP-0036	IRIS d.o.o.	Novi trg 5	Novo mesto	8000
IP-0037	KODEL d.o.o.	Miklavška 59	Hoče	2311

IP-0038	GLIN IPP d.o.o.	Lesarska 10	Nazarje	3331
IP-0041	IGD d.o.o.	Ob dolenski železnici 58	Ljubljana	1000
IP-0043	IP RIBNICA d.o.o.	Opekarska cesta 45	Ribnica	1310
IP-0044	KOVINARSKA IPO d.o.o.	CKŽ 137	Krško	8270
IP-0045	PRALIK d.o.o.	Tovarniška cesta 10	Kidričevo	2325
IP-0046	SICO d.o.o.	Arja vas 104	Petrovče	3301
IP-0047	SINET d.o.o.	Cesta 1 . maja 83	Hrastnik	1430
IP-0048	TIM SVETLOBA d.o.o.	Podskrajnik 102	Cerknica	1380
IP-0049	TINDE d.o.o.	Prijatljeva 12	Trebnje	8210
IP-0050	VARGAS AL d.o.o.	Tovarniška cesta 10	Kidričevo	2325
IP-0051	DVZ PONIKVE, d.o.o.	Ponikve 76	Videm-Dobrepolje	1312
IP-0053	AKTIVA TS d.o.o.	Ljubljanska 12f	Trzin	1236
IP-0054	SŽ - ŽIP d.o.o.	Kolodvorska 11	Ljubljana	1000
IP-0055	SINTAL - VAZI d.o.o.	Ipavčeva ulica 22	Celje	3000
IP-0056	ALPOS POSEBNE STORITVE d.o.o.	Cesta Leona Dobrotinška 2	Šentjur	3230
IP-0058	VARNOST INPOD d.o.o.	Kraljeviča Marka ulica 5	Maribor	2000
IP-0059	TURNA d.o.o.	Štrbenkova c. 10	Velenje	3320
IP-0060	PAK 4 IP d.o.o.	Loke pri Zagorju 11a	Kisovec	1412
IP-0061	IP TP INTARZIJA d.o.o.	Aškerčeva 7	Brežice	8250
IP-0062	VESPER d.o.o.	Plemljeva 8	Ljubljana	1000
IP-0063	LITI d.o.o.	Kidričeva cesta 1	Litija	1270
IP-0065	SNEŽNIK SINPO d.o.o.	Kočevska reka 1a	Kočevska reka	1338
IP-0066	IPB d.o.o.	Latkova vas 59 a	Prebold	3312
IP-0068	RS1 d.o.o.	Spodnji Rudnik 1/31	Ljubljana	1000
IP-0069	STORAL d.o.o.	Tovarniška 10	Kidričevo	2325
IP-0070	STRUC - EKOING d.o.o.	Kovaška ulica 19	Muta	2366
IP-0071	LESNA JELKA d.o.o.	Šentjanž pri Dravogradu 133	Šentjanž pri Dravogradu	2373
IP-0072	TEXTA d.o.o.	Meljska cesta 74	Maribor	2000
IP-0073	ASCOM d.o.o.	Vojkova ul. 10	Idrija	5280
IP-0074	DOBROVITA PLUS d.o.o.	Celovška cesta 469	Ljubljana - Šentvid	1210
IP-0075	ESOL d.o.o.	Belokranjska cesta 40	Črnomelj	8340
IP-0076	HENKEL - STORITVE d.o.o.	Industrijska ul. 23	Maribor	2506
IP-0077	INTES STORITVE d.o.o.	Ulica Jožice Flander 2	Maribor	2000
IP-0078	MUFLON d.o.o.	Titova ulica 99	Radeče	1433
IP-0079	SAVA MEDICAL IN STORITVE d.o.o.	Škofjeloška cesta 6	Kranj	4000
IP-0080	ČISTOČA IP d.o.o.	Zagrebška cesta 22	Maribor	2000
IP-0081	SINTAL IPO d.o.o.	Litostrojska 38	Ljubljana	1000
IP-0082	VALKARTON-KARTONAŽA d.o.o.	Partizanska cesta 7	Rakek	1381
IP-0083	JAVOR IPP d.o.o.	Kolodvorska cesta 9a	Pivka	6257
IP-0084	RECINKO d.o.o.	Roška cesta 64	Kočevje	1330

IP-0085	FORTUNA - PIL d.o.o.	Trg revolucije 4/a	Trbovlje	1420
IP-0086	LUKA KOPER INPO d.o.o.	Vojkovo nabrežje 38	Koper	6000
IP-0087	GID d.o.o.	Ljubljanska 52	Postojna	6230
IP-0088	STORIC d.o.o.	Koprska ul. 66	Ljubljana	1000
IP-0089	METALNA IMPRO d.o.o.	Zagrebška cesta 20	Maribor	2000
IP-0090	TIP ZAŠČITA d.o.o.	Rogozniška cesta 13	Ptuj	2250
IP-0091	VEPLAS MEDIA d.o.o.	Cesta Simona Blatnika 11	Velenje	3320
IP-0092	ZIP CENTER d.o.o.	Koroška cesta 14	Ravne na Koroškem	2390
IP-0093	EXCELZA LESARSTVO d.o.o.	Kolodvorska 28	Postojna	6230
IP-0094	MLM - STORITVE d.o.o.	Oreško nabrežje 9	Maribor	2000
IP-0095	MONTER DRAVOGRAD STORITVE d.o.o.	Otiški Vrh 177	Šentjanž pri Dravogradu	2373
IP-0096	PALOMA PIS d.o.o.	Sladki vrh 1	Sladki vrh	2214
IP-0097	BSH I.D. d.o.o.	Savinjska cesta 30	Nazarje	3331
IP-0098	CENTERKONTURA d.o.o.	Linhartova cesta 51	Ljubljana	1000
IP-0099	GG-INPO d.o.o.	Vorančev trg 1	Slovenj Gradec	2380
IP-0101	KLASJE STORITVE d.o.o.	Cesta v Trnovlje 10	Celje	3000
IP-0102	PGP INDE d.o.o.	Ste Marie aux Mines 5	Tržič	4290
IP-0103	SUZ d.o.o.	Cesta Borisa Kidiča 44	Jesenice	4270
IP-0104	AP-PRO	Breg 11	Majšperk	2322
IP-0105	EOHIPPIUS d.o.o.	Breg pri Borovnici 22	Borovnica	1353
IP-0106	CENTER ISI d.o.o.	Železarska cesta 3	Štore	3220
IP-0107	STEKLARSKI HRAM d.o.o.	Ulica talcev 1	Rogaška Slatina	3250
IP-0109	PRO ČIS - TEAM d.o.o.	Rogozniška cesta 30	Ptuj	2250
IP-0110	POSLOVNA GALANTERIJA d.o.o.	Dolenjska cesta 83	Ljubljana	1000
IP-0111	LIP d.o.o.	Litostrojska 50	Ljubljana	1002
IP-0112	ETI GUM d.o.o.	Obrezija 5	Izlake	1411
IP-0114	IC ŠTORE d.o.o.	Teharje 11	Teharje	3221
IP-0115	IPIL d.o.o.	Šercerjeva cesta 17	Ilirska Bistrica	6250
IP-0116	CELJSKE MESNINE - STORITVE d.o.o.	Cesta v Trnovlje 17	Celje	3000
IP-0117	KOBRA TEAM d.o.o.	Šmarje 13a	Šentjernej	8310
IP-0118	SWATY-INPO d.o.o.	Titova cesta 60	Maribor	2000
IP-0119	IP POSOČJE d.o.o.	Poljubinj 89/c	Tolmin	5220
IP-0120	HTZ Velenje IP d.o.o.	Partizanska cesta 78	Velenje	3320
IP-0121	ARCONT IP d.o.o.	Ljutomerska cesta 29	Gornja Radgona	9250
IP-0122	RAŠICA POINT d.o.o.	Dunajska cesta 5	Ljubljana	1000
IP-0123	CSS-IP d.o.o.	Stara Loka 31	Škofja Loka	4220
IP-0124	ISKRA IP d.o.o.	Vajdova ulica 17	Semič	8333
IP-0126	VIATOR & VEKTOR STORITVE d.o.o.	Dolenjska cesta 244	Ljubljana	1000
IP-0127	AVTOAKUSTIKA d.o.o.	Bolkova ulica 26	Homec, Radomlje	1235

IP-0128	KIP VIZIJA d.o.o.	Lesično 71	Lesično	3261
IP-0129	INVARST d.o.o.	Slovenska cesta 24A	Mengeš	1234
IP-0130	ELAN-IP, d.o.o.	Begunje na Gorenjskem 1	Begunje na Gorenjskem	4275
IP-0132	ALMONT PVC d.o.o.	Kolodvorska 39	Slovenska Bistrica	2310
IP-0133	RASTKI d.o.o.	Cesta 1. maja 34	Hrastnik	1430
IP-0134	IGM ID d.o.o.	Savska cesta 1	Zagorje ob Savi	1410
IP-0135	GOSTOL GOIN d.o.o.	Prvomajska 37	Nova Gorica	5000
IP-0136	BROLINE d.o.o.	Gorenjska cesta 19a	Mengeš	1234
IP-0137	AERO IDA d.o.o.	Ipavčeva 32	Celje	3000
IP-0138	OZARA d.o.o.	Ulica heroja Šaranoviča 27	Maribor	2000
IP-0140	SGP KOGRAD IGEN ZOD d.o.o.	Selovec 83	Šentjanž pri Dravogradu	2373
IP-0141	PAPIR SERVIS d.d.	Pod ježami 3	Ljubljana	1000
IP-0142	SVILANIT SVILA d.o.o.	Kovinarska 4	Kamnik	1241
IP-0143	IP INLES d.o.o.	Kolodvorska 22	Ribnica	1310
IP-0144	IP PLAMA - TER d.o.o.	Hrušica 104	Podgrad	6244
IP-0145	TEVIS, Agencija za kadre, d.o.o.	Kotnikova 28	Ljubljana	1000
IP-0147	MARLES PSP d.o.o.	Podvelka 3	Podvelka	2363
IP-0148	HIDRIA IP d.o.o.	Poljubinj 89a	Tolmin	5220
IP-0149	SMREKA LES TRADE d.o.o.	Glančnik 4	Mežica	2392
IP-0150	DOMEL IP d.o.o.	Reteče 4	Škofja Loka	4220
IP-0151	AVTO PHONE d.o.o.	Vojkova cesta 58	Ljubljana	1000
IP-0152	TAB - IPM d.o.o.	Žerjav 79	Črna na Koroškem	2393
IP-0153	JAZON d.o.o.	Pot v Hrastovec 21	Ljubljana	1000
IP-0154	I.P.Č d.o.o.	Ljubljanska cesta 29	Kostanjevica na Krki	8311
IP-0155	MERCATOR IP d.o.o.	Dunajska 110	Ljubljana	1000
IP-0156	CGP-GIP d.o.o.	Ljubljanska cesta 36	Novo mesto	8000
IP-0159	ELEKTROMATERIAL IPO d.o.o.	Kolodvorska 8	Lendava	9220
IP-0162	IPSIMA I.P. d.o.o.	Glavni trg 41	Slovenj Gradec	2380
IP-0163	INDEL LIPA d.o.o.	Lokarjev drevored 1	Ajdovščina	5270
IP-0165	GRAVO d.o.o.	Zgornje Gameljne 20	Ljubljana	1211
IP-0167	TCR INPRO d.o.o.	Lož, Cesta 19. oktobra 57	Stari trg pri Ložu	1386
IP-0169	INTOS d.o.o.	Šaranovičeva cesta 35	Domžale	1230
IP-0170	G7 - ČISTILNI SERVIS d.o.o.	Lendavska ulica 5A	Murska Sobota	9000
IP-0171	LIPLED IPPS d.o.o.	Rečiška 61a	Bled	4260
IP-0175	GL KOMPAS GORNJI PESKOVCI d.o.o.	Peskovci 22	Šalovci	9204
IP-0176	PRIBINOVINA d.o.o.	Plese 9A	Murska Sobota	9000
IP-0177	GOLOB INVALIDSKO PODJETJE d.o.o.	Podgorje 144, Podgorje	Podgorje pri Slovenj Gradcu	2381

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve